

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
GMINY OPOCZNO
na lata 2004-2006**

oraz kierunki
na lata 2007-2013

Listopad 2004

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	4
II. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu...	4
1. Położenie, powierzchnia, ludność	4
2. Środowisko przyrodnicze	5
3. Zagospodarowanie przestrzenne	8
4. Obiekty dziedzictwa kulturowego	13
5. Turystyka	14
6. Gospodarka	16
7. Sfera społeczna	19
III. Zadania polegające na poprawie sytuacji na obszarze gminy Opoczno	39
1. Lista zadań	39
2. Lista zadań inwestycyjnych związanych z funduszami strukturalnymi planowanych do realizacji w latach 2004-2006, według hierarchii ważności	39
IV. Realizacja zadań	41
V Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy Opoczno	48
VI. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego	49
VII. Plan finansowy	52
VIII. System wdrażania planu	54
VIII. Sposoby monitorowania, Oceny i komunikacji społecznej	54
1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego	55
2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego	55
3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	56
4. Public relations planu	56
Spis tablic	57
Spis wykresów	57

Wstęp

Plan Rozwoju Lokalnego gminy Opoczno to zestaw działań, które mają być podjęte w określonym otoczeniu, określonym terminie i zmierzać do zrównoważonego rozwoju gminy.

Plan został przygotowany na lata 2004-2006 na podstawie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2004-2006, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opoczno” oraz na podstawie dostępnych danych statystycznych. W Planie zostały również przedstawione niektóre z zamierzeń inwestycyjnych na lata 2007-2013.

Plan Rozwoju Lokalnego odpowiada trosce lokalnego samorządu o rozwój gminy w szybko zmieniającym się i coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniu. Tego typu planowanie strategiczne znacznie zwiększa prawdopodobieństwo osiągnięcia sukcesu i umożliwia racjonalne gospodarowanie zasobami i potencjałem gminy.

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem uchwalonym przez Radę Miejską, określającym najważniejsze działania mające na celu ciągły rozwój gminy oraz przewidywane efekty tych działań. Warunkiem powodzenia jego realizacji jest współpraca władz samorządowych, mieszkańców i środowiska przedsiębiorców.

Samorząd gminy wytycza i zatwierdza działania – wykonalne technicznie, realne ekonomicznie i akceptowane społecznie, ale nie może pozostać jedynym ich realizatorem.

Podstawowym narzędziem realizacji Planu Rozwoju Lokalnego są środki publiczne. Opracowanie Planu jest wyrazem starań o wykorzystanie jak największej ilości środków Funduszy Strukturalnych w celu podniesienia poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Dokument sporządzony został zgodnie z zaleceniami Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej określonymi w: „Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego 2004-2006. Ogólny podręcznik wdrażania” (Warszawa 2004).

Plan Rozwoju Lokalnego gminy Opoczno na lata 2004-2006 jest zgodny ze Strategią Rozwoju gminy Opoczno, Strategią Rozwoju Powiatu Opoczyńskiego oraz ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego z września 2000 r.

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Obszar: gmina miejsko-wiejska Opoczno

Czas realizacji: lata 2004-2006

oraz kierunki na lata 2007-2013

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM WDRAŻANIEM PLANU¹

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ

Gmina i miasto Opoczno tworzą gminę miejsko-wiejską położoną w powiecie opoczyńskim w województwie łódzkim. Graniczy:

- od zachodu – z gminą Sławno,
- od południa – z gminą Białaczów,
- od południowego wschodu – z gminą Gowarczów (woj. świętokrzyskie),
- od wschodu – z gminą Gielniów (woj. mazowieckie),
- od północnego wschodu – z gminą Drzewica,
- od północy – z gminą Inowłódz (pow. tomaszowski) i gminą Poświętne.

¹ Przy opracowywaniu tego punktu korzystano z informacji zawartych w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opoczno”, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Opoczno – kierunki i polityka zagospodarowania przestrzennego”, „Strategii Gminy Opoczno, aktualizacja za lata 2004-2014”, danych NSP i PSR 2002, oraz danych z zasobów Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Położona jest w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego, przy ważnych, historycznie ukształtowanych, szlakach komunikacyjnych.

Posiada dogodne połączenia drogowe i kolejowe z ośrodkami ponadlokalnymi – Łodzią, Warszawą, Poznaniem, Wrocławiem, Krakowem i Katowicami.

Gmina zajmuje powierzchnię 191,0 km², co stanowi 18,4% powierzchni powiatu opoczyńskiego i należy do większych pod tym względem w regionie. Administracyjnie składa się z miasta i 34 sołectw.

Gmina miejsko-wiejska Opoczno w grudniu 2003r. liczyła 36.447 mieszkańców, z tego 23.275 to mieszkańcy miasta Opoczno. (wg danych Urzędu Miejskiego)

Miasto Opoczno stanowi centrum powiatu opoczyńskiego. Na jego terenie zlokalizowane są jednostki pełniące funkcje administracyjne, usługowe i oświatowo-kulturalne o znaczeniu ponadlokalnym między innymi: Starostwo Powiatowe, Szpital Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Urząd Pracy, Banki, Powszechny Zakład Ubezpieczeń, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej, Telekomunikacja, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz placówki szkolnictwa, z których korzystają również mieszkańcy sąsiednich gmin. Przez miasto przebiegają główne ciągi komunikacyjne ułatwiające połączenia z dużymi aglomeracjami.

2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Gmina leży w szerokim zakolu Pilicy. Nizinny krajobraz urozmaicają obszary leśne, wzniesienia oraz doliny rzek.

Według podziału fizyczno-geograficznego Kondrackiego, obszar gminy Opoczno należy do podprowincji Wyżyny Małopolskiej makroregionu Wyżyny Przedborskiej.

Przeważającą część gminy zajmuje plejstocieńska wysoczyzna morenowa, a wysokości bezwzględne wahają się tu od 185 do 200 m n.p.m. Wysoczyzna posiada równiną i falistą powierzchnię, pociętą erozyjnymi dolinami rzek. W południowej części gminy rozciąga się rozległe obniżenie o charakterze zapadliska krasowego, które jest miejscem zbiegu głównych rzek: Drzewiczki, Wąglanki i Opoczniarki (Pogorzelec). Najwyżej położony jest południowo-wschodni kraniec gminy – kulminacja o wysokości 277,2 m n.p.m (Rozkopane Góry) znajduje się na wschód od miejscowości Stuzno Kolonia. Do najniższej położonych

punktów należą tereny w północnej części – koryta rzeki Słomianki i Drzewiczki. Nachylenie powierzchni terenu gminy występuje w kierunku północnym i północno-wschodnim, zgodnie z kierunkiem biegu rzek. Spadki terenu w obrębie wysoczyzny wynoszą 2-5%, natomiast w obrębie przełomowych dolin rzecznych przekraczają 10%.

Dzisiejsza powierzchnia terenu ukształtowana została przez procesy morfogenetyczne plejstoceny. Oprócz form naturalnych na terenie gminy występują także dość liczne formy pochodzenia antropogenicznego. Są to:

- nasyp Centralnej Magistrali Kolejowej i linii kolejowej Koluszki – Skarżysko-Kamienna,
- wał przeciwpowodziowy po wschodniej stronie koryta rzeki Drzewiczki,
- kamieniołomy w rejonie Mroczkowa i Bielowic,
- żwirownie w rejonie Świnnej i Libiszowa,
- doły potorfowe w dolinie Drzewiczki i Wąglanka.

Bogactwa naturalne występujące na terenie gminy to glina ogniotrwała, wapień, piaskowiec, złoża piasków szklarskich i formierskich oraz bardzo dobrej jakości wody głębinowe z pokładów jurajskich. Występuje tu jedno udokumentowane złożo piasków formierskich w Sobawinach.

Teren gminy położony jest w całości w dorzeczu Wisły, w prawej zlewni rzeki Pilicy. Sieć hydrograficzną tworzą następujące ciek wodne:

- Drzewiczka – prawy dopływ Pilicy z dopływami Wąglanka i ciek spod Libiszowa,
- Słomianka – z dopływem Giełzówka.

Część południowo-wschodnia obszaru ma lepiej rozwiniętą sieć rzeczną, co jest wynikiem ukształtowania terenu. Kotlinowate zagłębienie terenu w wysoczyźnie morenowej zwane „Błoniem” jest miejscem zbiegu licznych dopływów Drzewiczki. Występuje tu wysoki poziom wód gruntowych wynikający ze spływu podziemnego wód atmosferycznych z terenów położonych wyżej. Znajduje się tu sieć rowów melioracyjnych (dł ok. 100 km – 0,52 km/km²). Systemy melioracyjne w gminie obejmują tereny użytków zielonych w dolinach rzek oraz niewielkie obszary gruntów rolnych we wsiach: Kliny, Januszewice, Wola Załączna, Ogonowice, Sitowa, Ostrów, Wygnanów, Wólka Karwicka, Bielowice, Sobawiny.

Na terenie gminy, poza starorzeczami w dolinie Drzewiczki, brak jest naturalnych zbiorników wodnych. Sztuczne akwenty stanowią: zbiornik retencyjny w Opocznie

o powierzchni 6,06 ha oraz rybne stawy hodowlane w miejscowościach Zameczek i Kraśnica.

Na terenie gminy występują dwa poziomy wodonośne wód podziemnych: czwartorzędowe i jurajskie, które stanowi główny, użytkowy poziom.

Ujęcia jurajskie położone na terenie gminy posiadają zasoby eksploatacyjne o wydajności na poziomie 20-200 m³/h. Ujęcia te zasilają system wodociągowy miasta i gminy Opoczno.

Gmina charakteryzuje się słabymi warunkami glebowymi. Ponad 50% powierzchni gminy stanowią gleby w V i VI klasie bonitacyjnej. Są to gleby lekkie, silnie reagujące na susze w okresie wegetacji. Większe kompleksy gleb o wyższych klasach występują na terenach wysoczyznowych w okolicach Januszewic, Woli Załęźnej, Wygnanowa, a także mniejsze w Bukowcu Opoczyńskim, Libiszowie, Bielowicach i Karwicach. Większość gruntów ma nieuregulowane stosunki wodne.

Lesistość terenu gminy jest relatywnie niska i wynosi 23,7%. Lasy zajmują powierzchnię 40 km² i tworzą głównie siedliska boru świeżego. Niewielki udział stanowią bory mieszane, lasy mieszane i bory wilgotne. Drzewostan leśny tworzą w większości sosny pochodzące z nasadzeń z domieszką brzozy. Siedliska leśne na terenie gminy w większości są ubogie i mało zróżnicowane, z wyjątkiem boru „Błonie” oraz pozostałości Puszczy Pilickiej.

W południowej części gminy lasy mają charakter ochronny. Dominującym drzewostanem jest tu sosna i dąb oraz brzoza i olcha. W dolinach rzek Wąglanki i Drzewiczki występują zbiorowiska olsów i łęgów. Z uwagi na niską różnorodność biologiczną lasy wykazują niską odporność na degradację i zaliczane są do I i II kategorii zagrożenia pożarowego oraz do strefy niskich zagrożeń przemysłowych.

Niewielką powierzchnię w północnej części gminy zajmuje fragment Spalsko - Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto w granicach gminy występują dwa obszary chronionego krajobrazu:

- Białaczowski Obszar Chronionego Krajobrazu – obejmujący rozległe, zatorfione obniżenie w widłach Wąglanki i Drzewiczki,
- Piliczański-Radomszczański Obszar Chronionego Krajobrazu – zajmujący pokrytą zwartym kompleksem leśnym północną część gminy w rejonie wsi Antoniów i Kraśnica.

Na terenie gminy występuje także pięć użytków ekologicznych, głównie w postaci bagien oraz drzewa pomnikowe.

3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Uwarunkowania ochrony przyrody

Największe zagrożenia środowiskowe w gminie to:

- zły stan sanitarny wód powierzchniowych spowodowany niskim stopniem kanalizacji gminy,
- zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych, których źródłem są tereny zabudowy wiejskiej oraz tereny użytkowane rolniczo,
- degradacja powierzchni ziemi związana z zanieczyszczeniem gleb w pobliżu tras komunikacyjnych,
- zagrożenie hałasem w obrębie przebiegu drogi krajowej (szczególnie na terenie miasta) oraz linie kolejowe,
- degradacja powietrza przez źródła małej emisji, paleniska domowe, lokalne kotłownie oraz zanieczyszczenia transportowe,
- lokalizacja obiektów przemysłowych wśród zabudowy mieszkaniowej na terenie miasta,
- niska odporność lasów na degradację.

Infrastruktura techniczna

Miasto i gmina Opoczno posiadają dobre powiązania komunikacyjne drogowe z obszarami zewnętrznymi, głównie poprzez drogę ekspresową nr S12 relacji Piotrków Trybunalski-Opoczno-Dorohusk – granica Państwa (Kijów) oraz dwie drogi wojewódzkie: Żarnów-Rawa Mazowiecka oraz Opoczno-Tomaszów Mazowiecki. Ruch turystyczny na terenie miasta na trasach drogi krajowej i drogi wojewódzkiej jest uciążliwy dla mieszkańców i stanowi „wąskie gardło” systemu komunikacji drogowej, stąd pilna potrzeba budowy obwodnicy.

Układ drogowy zapewniający podstawową obsługę ruchu lokalnego i zewnętrznego stanowi sieć dróg powiatowych o łącznej długości 76,8 km, natomiast bezpośrednią obsługę terenów zabudowanych zapewniają drogi gminne. W zakresie powiązań wewnątrzgminnych sieć drogowa jest wystarczająca: 40,5 km w mieście, 38,0 km na terenach wiejskich oraz 54,0 km dróg dojazdowych do gruntów rolnych. Stan techniczny dróg jest natomiast niezadowolający (ograniczona przepustowość, mały udział dróg o powierzchni bitumicznej, zły stan nawierzchni) i wymaga modernizacji.

Ważną rolę w powiązaniach zewnętrznych pełnią linie kolejowe: Centralna Magistrala Kolejowa relacji Warszawa-Zawiercie, linia kolejowa Tomaszów Mazowiecki-Skarżysko-Kamienna oraz linia kolejowa Koluszki-Radom. Na terenie gminy znajdują się trzy przystanki

kolejowe: Opoczno (stacja towarowa i osobowa), Słomianka i Sitowa. Brak jest natomiast stacji pociągów pospiesznych na linii o znaczeniu krajowym, tj. CMK (które mogłyby być zlokalizowane na terenie Opoczna bądź w Idzikowicach).

Stan zaopatrzenia mieszkańców w wodę jest relatywnie dobry. Długość sieci wodociągowej wynosi 141,1 km (na terenie miasta – 40,1 km i w 100% zaspokaja potrzeby mieszkańców, a na terenach wiejskich 101,0 km – 77% zaspokojenia potrzeb).

Siecią wodociagową nie są objęte miejscowości: Zameczek, Wygnanów, Wólka Karwicka, Stuzno Kolonia, Sielec, Wólka Dobromirowa, Mroczków Duży, Wola Załączna, Brzustówek „Sikorniki”. Sieć wodociągowa opiera się na następujących komunalnych ujęciach wód podziemnych: Opoczno, Kraśnica oraz Mroczków Gościnny. Wykonane są także dwa ujęcia wody w Sitowej i Januszewicach, jednak nie są obecnie eksploatowane. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje kilka zakładowych ujęć wody.

Rozwój sieci kanalizacyjnej nie nadążył za rozwojem sieci wodociągowej. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 67,3 km, w tym 54,3 km w mieście. Długość przyłączy kanalizacji sanitarnej ogółem w gminie wynosi 24,4 km, z czego 21,6 km w mieście. Do sieci kanalizacji sanitarnej podłączonych jest 1880 budynków, w tym 1635 na terenie Opoczna. Z kanalizacji sanitarnej w mieście korzysta 97% mieszkańców, natomiast na terenach wiejskich tylko 4,3%. Do skanalizowanych miejscowości należą: Opoczno, Mroczków Gościnny, Różanna oraz część Bukowca Opoczyńskiego i Sobawin. Ścieki z Opoczna oraz wsi Różanna części Bukowca Opoczyńskiego i Sobawin oczyszczane są w oczyszczalni mechaniczno-biologicznej w Opocznie. Oczyszczalnia ta wymaga modernizacji oraz zwiększenia przepustowości. Pozostałe miejscowości obsługuje oczyszczalnia ścieków w Mroczkowie Gościnnym. Na terenie gminy funkcjonuje ponadto oczyszczalnia ścieków socjalno-bytowych będąca własnością „Ceramiki Paradyż” Sp. z o.o. zlokalizowana w Opocznie.

Sieć kanalizacji deszczowej obejmuje swoim zasięgiem centralną część Opoczna oraz dzielnicę przemysłową. Łączna długość systemu – 17,8 km.

Gospodarka odpadami w gminie w perspektywie wymaga nowych rozwiązań. Obecnie obowiązuje tradycyjny system utylizacji odpadów na składowisku w Różannie o powierzchni 6,6 ha. Składowisko wymaga rozbudowy i modernizacji przez utworzenie zakładu utylizacji. Stopniowo wprowadzane jest wyposażenie gospodarstw w pojemniki (90%) oraz system segregacji śmieci. Projektowany program gospodarowania odpadami zakłada kierunki działań zmierzających do uregulowania gospodarki odpadami w gminie.

Przez zachodnią część gminy przebiega przewód gazowy wysokoprężny dostarczający gaz do celów przemysłowych. Z dostarczanego gazu korzysta część mieszkańców miasta oraz mieszkańcy wsi Kliny. Pozostali mieszkańcy korzystają z gazu bezprzewodowego.

Głównym źródłem zaopatrzenia gminy w ciepło są kotłownie lokalne i indywidualne. Na terenie miasta działa kotłownia spółdzielni mieszkaniowej, na pozostałym terenie mieszkańcy korzystają z własnych systemów grzewczych, tj. najczęściej pieców na koks i węgiel.

Energia elektryczna na terenie gminy rozprowadzana jest siecią rozdzielczą średniego napięcia 15 kV z głównej stacji zasilającej 110/15 kV. Przez teren gminy przebiega kilka linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV łączących się ze sobą w stacji 110/15 kV w Opocznie. Stacja jest połączona systemem linii wysokiego napięcia ze stacjami krajowego układu przemysłowego najwyższych napięć 400 i 220 kV.

Gmina posiada także dobre połączenia telekomunikacyjne przewodowe dzięki międzymiastowemu połączeniu relacji Piotrków Trybunalski-Tomaszów Mazowiecki-Opoczno-Radom.

Własność nieruchomości

Z ogólnej powierzchni gminy wynoszącej 19045 ha, miasto obejmuje obszar 2391 ha, tj. 12,6%, a pozostałe 16654 ha to tereny wiejskie. Struktura powierzchni gminy według form własności jest zbliżona na terenie miasta i wsi. Grunty Skarbu Państwa to 16,1% obszaru miasta i 18,8% terenów wiejskich. Różnice widać w udziale gruntów będących własnością osób fizycznych. Stanowią one na terenach wiejskich – 78,6% tych obszarów, a w mieście – 59,4%. Wynika to z faktu, iż 327 ha (13,7%) terenu miasta należy do wspólnot gruntowych.

TABL. 1. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW
Stan w dniu 1 I 2004 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne	Grunty leśne oraz zarządzenia i zakrzewienia	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Grunty pod wodami	Nieużytki	Tereny różne
Ogółem							
Razem	19045	13349	4009	1589	33	60	5
udział w powierzchni ogółem (%)	100,0	70,1	21,1	8,3	0,2	0,3	0,0
Grunty Skarbu Państwa	3522	345	2328	812	30	3	4
Grunty gmin i związków międzygminnych	268	111	17	137	-	3	-
Grunty osób fizycznych	14509	12332	1532	597	3	44	1

TABL. 1. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW (cd.)
Stan w dniu 1 I 2004 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne	Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Grunty pod wodami	Nieużytki	Tereny różne
Ogółem (dok.)							
Grunty spółdzielni	65	57	-	7	-	1	-
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	32	21	-	9	-	2	-
Wspólnoty gruntowe	611	472	132	-	-	7	-
Grunty powiatów z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie	7	-	-	7	-	-	-
Grunty województw z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie	-	-	-	-	-	-	-
Grunty spółek prawa handlowego, partii polit. i inne	31	11	-	20	-	-	-
Miasto							
Razem	2391	1652	66	657	12	2	2
udział w powierzchni ogółem (%)	100,0	69,1	2,7	27,5	0,5	0,1	0,1
Grunty Skarbu Państwa	385	86	3	282	12	-	2
Grunty gmin i związków międzygminnych	189	65	-	124	-	-	-
Grunty osób fizycznych	1421	1158	47	214	-	2	-
Grunty spółdzielni	26	20	-	6	-	-	-
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	11	6	-	5	-	-	-
Wspólnoty gruntowe	327	311	16	-	-	-	-
Grunty powiatów z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie	7	-	-	7	-	-	-
Grunty województw z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie	-	-	-	-	-	-	-
Grunty spółek prawa handlowego, partii polit. i inne	25	6	-	19	-	-	-

TABL. 1. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW (dok.)
Stan w dniu 1 I 2004 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne	Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Grunty pod wodami	Nieużytki	Tereny różne
Wieś							
Razem	16654	11697	3943	932	21	58	3
udział w powierzchni ogółem (%)	100,0	70,2	23,7	5,6	0,1	0,4	0,0
Grunty Skarbu Państwa	3137	259	2325	530	18	3	2
Grunty gmin i związków międzygminnych	79	46	17	13	-	3	-
Grunty osób fizycznych	13088	11174	1485	383	3	42	1
Grunty spółdzielni	39	37	-	1	-	1	-
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	21	15	-	4	-	2	-
Wspólnoty gruntowe	284	161	116	-	-	7	-
Grunty powiatów z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie	-	-	-	-	-	-	-
Grunty województw z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie	-	-	-	-	-	-	-
Grunty spółek prawa handlowego, partii polit. i inne	6	5	-	1	-	-	-

Ź r ó d ł o: zestawienie zbiorcze danych z ewidencji gruntów i budynków według stanu w dniu 1.01.2004 r. Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi, Łódź 2004.

Według form użytkowania gruntów podobny jest, tak w mieście jak i na wsi, udział użytków rolnych. W mieście wyższy jest oczywiście udział terenów zurbanizowanych i zabudowanych (27,5% wobec 5,6%), a na wsi gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych (23,7% wobec 2,7% w mieście).

W porównaniu z całym powiatem opoczyńskim gmina Opoczno charakteryzuje się wyższym udziałem (o 7,5 pkt procentowego) użytków rolnych oraz terenów zabudowanych i zurbanizowanych (o 2,9pkt), a niższym (o 9,7 pkt) udziałem gruntów leśnych.

Na terenie gminy według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 zlokalizowanych było 5277 budynków, w których znajdują się mieszkania (2347 w mieście i 2930 na wsi). Z ogólnej liczby budynków 5222 to budynki mieszkalne, 42 mieszkalno-inwentarskie i mieszkalno-gospodarcze oraz 13 innych budynków z mieszkaniami. Zdecydowana większość budynków w gminie (93,5%) to budynki jednomieszkaniowe (86,9% w mieście i 98,8% na wsi), a wśród pozostałych budynków 177 to budynki z liczbą mieszkań od 2 do 5, 73 budynki z liczbą mieszkań od 6 do 10 oraz 165 budynków wielomieszkaniowych o liczbie mieszkań 20 i więcej.

Budynki wielomieszkaniowe w większości stanowią własność spółdzielni mieszkaniowej lub własność wspólną i zlokalizowane są na terenie miasta. Właścicielem zdecydowanej większości wszystkich budynków mieszkalnych są osoby fizyczne (94,5% w całej gminie, 89,5% w mieście i 98,5% na obszarze wsi).

4. OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Gmina i miasto są zasobne w różnorodne i wartościowe elementy dziedzictwa kulturowego, świadczące o ich długiej historii. Bogate tradycje osadnicze potwierdza występowanie licznych stanowisk archeologicznych o randze ponadregionalnej. Wśród zabytków wyróżniają się liczbą i wartościami historycznymi obiekty sakralne, zamki, dwory, układy przestrzenne wsi oraz zabytki techniki.

Do rejestru zabytków wpisane są następujące obiekty:
na terenie gminy:

- murowana oficyna z połowy XIX w. i rządcówka w Januszewicach,
- drewniany kościół parafialny z XVII w. w Sołku,
- dwór obronny z XIV w. w Stuznie Kolonii,
- dwór z XVII w. w Zameczku,
- parki z końca XIX w. w Mroczkowie Gościnnym i Zameczku.

w Opocznie:

- układ przestrzenny Opoczna, które otrzymało prawa miejskie w 1365 r.,
- parki z XIX w. (ul. Parkowa),

- zespół kościelny Św. Bartłomieja budowany i przebudowywany w różnych okresach, obejmujący dzwonnice, kościół oraz plebanie,
- dom „Esterki” z drugiej połowy XIX w. (ul. Kościuszki 15),
- zamek z połowy XIV w. (Plac Zamkowy),
- spichlerz z XIX w. (ul. Kolberga 19),
- czworak murowany z 1870 r. (ul. Parkowa 1),
- dwór z parkiem podworskim z przełomu XVII i XVIII w. (ul. Parkowa 7),
- oranżeria z drugiej połowy XIX w. (ul. Parkowa 34),
- zespół dworski z lat 1675-1870 (ul. Parkowa i Kolberga).

Ponadto szereg obiektów wpisano do ewidencji dóbr kultury. Są to między innymi:

- wsie o układzie przestrzennym rzędówki: Brzustówek, Janów Karwicki, Kliny, Kraśnica, Kruszewiec, Modrzewek, Ostrów,
- wsie sznurowe: Bukowiec Opoczyński, Modrzew,
- ulicówki: Januszewice, Międzybórz, Ogonowice, Sobawiny,
- wielodrożnica: Mroczków Duży, Wola Załączna,
- przysiołek: Stuzno, Stuzno Kolonia oraz trzy historyczne nierozpoznane układy przestrzenne w Bielowicach, Dzielnej i Libiszowie.

Ponadto w wielu wsiach występują liczne obiekty wpisane do ewidencji dóbr kultury w postaci chałup, parków podworskich, młyna wodnego i wiatraka oraz cmentarza.

Spośród obiektów w ewidencji na terenie miasta wymienić należy:

- synagogę z końca XVII w.,
- kościół cmentarny pw Św. Marii Magdaleny,
- młyn obrotowy z XIX w.,
- browar,
- młyn zbożowy „Grola” oraz liczne kamieniczki i cztery cmentarze.

5. TURYSTYKA

Cenne elementy dziedzictwa kulturowego w postaci obiektów zabytkowych oraz walory środowiska przyrodniczego stwarzają możliwości rozwoju turystyki. Dodatkowym atutem

gminy jest bogaty folklor opoczyński. Mieszkańcy kultywują zwyczaje przodków, stąd opoczyńskie znane jest w kraju jako jeden z najciekawszych regionów etnograficznych. Przetrwowało tu dawne budownictwo mieszkalne i gospodarskie, rozwija się sztuka ludowa, zwłaszcza tkactwo, hafciarstwo, wycinkarstwo, nadal noszony jest strój ludowy.

Baza noclegowa oraz infrastruktura turystyczna jest jednak skromna.

W ostatnich latach w gminie obserwuje się dynamiczny rozwój agroturystyki. Gmina posiada szczególnie korzystne warunki do rozwoju tej formy wypoczynku, zwłaszcza rejony o niskim poziomie uprzemysłowienia i urbanizacji.

Na terenie gminy funkcjonuje pięć gospodarstw agroturystycznych, niektóre z nich oferują usługi całoroczne.

Identyfikacje problemów

Mocne strony

- dogodne położenie i połączenia komunikacyjne,
- walory krajobrazowe i kulturowe sprzyjające rozwojowi różnych form rekreacji i turystyki,
- dobre warunki środowiskowe do rozwoju sieci osadniczej,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obfite zasoby wód podziemnych wysokiej jakości,
- gęsta sieć dróg,
- dostęp do linii kolejowej,
- wysoki stopień zwodociągowania gminy,
- wysoki stopień telefonizacji gminy,
- bogate zasoby dóbr kultury.

Słabe strony

- wysoki odsetek gruntów ornych i użytków zielonych o niskiej bonitacji,
- relatywnie niska lesistość gminy,
- zły stan techniczny dróg,
- zagrożenie warunków środowiskowych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych (hałas, degradacja gleb, zanieczyszczenie powietrza),
- brak obwodnicy miasta,
- niedostateczna sieć kanalizacji sanitarnej,
- niedostateczny system utylizacji odpadów.

6. GOSPODARKA

W gminie Opoczno silne są zarówno jej funkcje przemysłowe jak rolnicze. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON dynamicznie rosła na przestrzeni ostatnich lat i w końcu 2003 r. na terenie gminy funkcjonowało 3001 podmiotów, tj. o 50% więcej niż w końcu 1996 r. i o 22,1% więcej niż w roku 2000.

TABL. 2. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002	2003
OGÓŁEM	2002	2526	2858	3001
sektor publiczny	50	70	134	136
sektor prywatny	1952	2456	2724	2865
Z ogółem:				
zakłady osób fizycznych	1715	2104	2353	2477
spółki prawa handlowego	18	24	43	53
spółki z udziałem kapitału zagranicz- .. nego	2	1	3	5
spółdzielnie	19	18	18	18
stowarzyszenia i organizacje społeczne	9	33	40	46

Ź r ó d ł o: Baza Danych Regionalnych GUS.

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że dominującą formą działalności gospodarczej są zakłady osób fizycznych, które stanowią 82,5% ogółu podmiotów. Ich liczebność w stosunku do roku 2000 wzrosła o 17,7%. W zdecydowanej większości są to małe firmy i ich możliwości ekonomiczne są stosunkowo niewielkie. Większość z nich nastawiona jest głównie na zaspokajanie potrzeb rynku lokalnego, stąd też po jego nasyceniu brak często dalszych bodźców rozwojowych. Przykładem tego mogą być dane obrazujące liczebność niektórych rodzajów zakładów produkcyjnych.

TABL.3. ZAKŁADY DROBNEJ WYTWÓRCZOŚCI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2003
OGÓŁEM	87	81	74
Masarnie	4	4	4
Piekarnie	5	5	5

TABL.3. ZAKŁADY DROBNEJ WYTWÓRCZOŚCI (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2003
Ciastkarnie	5	3	3
Produkcja materiałów budowlanych	29	28	28
Produkcja odzieży	21	18	10
Inne	23	23	24

Źródło: dane Urzędu Miejskiego Opoczno.

Szansą rozwoju niektórych rodzajów działalności przemysłowej, a tym samym zwiększenia liczby miejsc pracy należy więc upatrywać głównie w pozyskaniu nowych rynków zbytu.

Charakteryzując ogół podmiotów gospodarczych z punktu widzenia rodzaju prowadzonej działalności najliczniejszą grupę stanowią firmy zajmujące się handlem i naprawami, które stanowią 45,8% ogółu. Również znaczący jest udział podmiotów wykonujących przetwórstwo przemysłowe (9,1%) oraz zajmujących się budownictwem (8,8%).

Charakter gospodarczy gminy, a głównie obszaru miasta, które koncentruje blisko 80% wszystkich podmiotów, określają dwie dominujące gałęzie przemysłu: ceramiczna i włókiennicza. Przemysły te dają zatrudnienie niemal $\frac{1}{3}$ pracujących w gminie.

Największe opoczyńskie zakłady przemysłowe to:

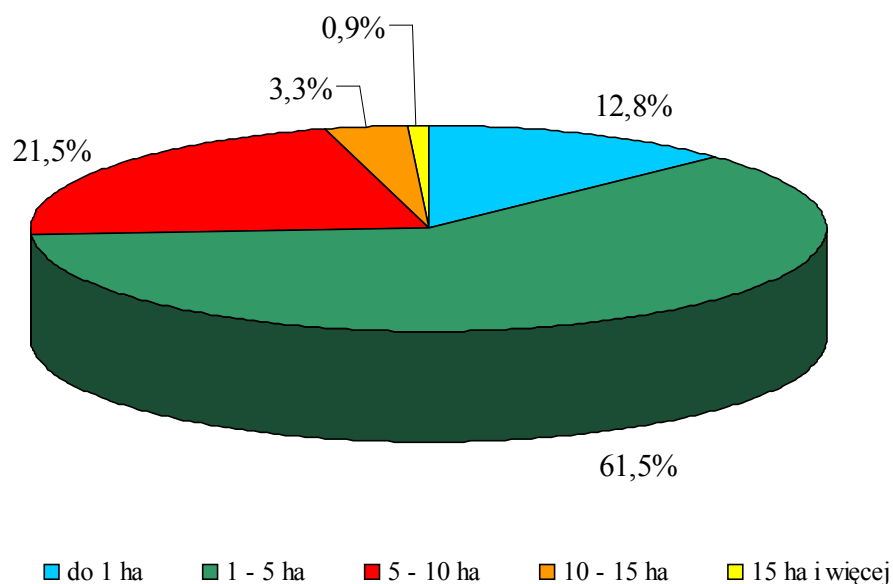
- Opoczno S.A. – największy polski producent płytek ceramicznych,
- „Optex S.A” – największy w Polsce producent tkanin wełnopodobnych z przędz poliestrowych teksturowanych,
- Ceramika Paradyż – producent płytek ceramicznych,
- „Interbud” S. z o.o – budownictwo,
- „Artmed” Z-d Producyjno-Handlowy – produkcja konstrukcji metalowych,
- „Wojciechowski Z-d Usługowo-Handlowy – produkcja mięsa.

Podmioty gospodarcze z terenu gminy miejsko-wiejskiej Opoczno stanowią około 58% ogółu podmiotów z terenu powiatu opoczyńskiego.

Na terenie gminy, według danych Powszechnego Spisu Rolnego w maju 2002 r. funkcjonowało 3111 gospodarstw rolnych, w tym 3109 gospodarstw indywidualnych. Gospodarstwa te łącznie obejmowały 13,3 tys. ha powierzchni, w tym 11,7 tys. ha użytków rolnych. Zdecydowana większość gospodarstw (95,7%) to gospodarstwa o powierzchni nie przekraczającej 10 ha użytków rolnych, w tym 74,3% to gospodarstwa bardzo małe

o powierzchni do 5 ha użytków rolnych. Są to gospodarstwa, w których ze względu na zbyt małą powierzchnię nie mają możliwości zastosowania nowoczesnych technologii produkcji.

Wykres 1. Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych

Struktura gospodarstw rolnych według grup obszarowych jest w gminie Opoczno mniej korzystna od obserwowanej w całym powiecie. Wyższy jest (o 9,8 pkt procentowego) udział gospodarstw najmniejszych do 5 ha użytków rolnych, natomiast o połowę niższy udział gospodarstw z powierzchnią użytków rolnych przekraczającą 15 ha.

Gospodarstwa rolne posiadają przeciętną wielkość – 4,28 ha (w mieście – 3,23 ha, na terenach wiejskich – 4,54 ha) i są wyraźnie mniejsze niż przeciętnie w województwie (6,17 ha).

Ponad 95% zasiewów stanowią uprawy zbóż (przede wszystkim żyta i owsa) oraz ziemniaków. W produkcji zwierzęcej przeważa chów bydła i trzody chlewnej. Hodowlą bydła zajmuje się 59,0% gospodarstw, a trzody chlewnej 23,4%. Hodowla ta nie ma jednak charakteru specjalistycznego, na terenie gminy brakuje specjalistycznych gospodarstw hodowlanych.

Ze względu na niekorzystną strukturę agrarną (niewielka przeciętna wielkość gospodarstwa i ich znaczne rozdrobnienie – średnio 6 działek przypadających na gospodarstwo) niezbędny będzie proces restrukturyzacji tego sektora gospodarki. Dla wielu mniejszych nie wyspecjalizowanych gospodarstw taką szansą może być rolnictwo ekologiczne oraz rynek

owoców i warzyw. Na terenie gminy na glebach dobrej jakości, szczególnie w północno-wschodniej części gminy, rozwój produkcji owoców i warzyw jest dużą szansą dla wielu gospodarstw.

Działalność rolnicza (wyłącznie lub razem z działalnością pozarolniczą) prowadzona jest w $\frac{4}{5}$ wszystkich gospodarstw rolnych. Jest to udział bardzo zbliżony do obserwowanego w całym regionie łódzkim (79,2%). Podobny jest również odsetek gospodarstw, które nie prowadziły ani działalności rolniczej ani pozarolniczej. W całej gminie takich gospodarstw w 2002 r. było 560, tj. 18,0%, podczas gdy w województwie – 17,8%. Działalnością pozarolniczą zajmowały się 322 gospodarstwa rolne (członkowie gospodarstw z użytkownikiem gospodarstwa rolnego) z czego 260 łączyło prowadzenie działalności rolniczej z działalnością pozarolniczą.

Dla większości mieszkańców gminy-miasta Opoczno głównym źródłem utrzymania jest praca. Głównie z pracy utrzymuje się $\frac{2}{3}$ ludności i jest to udział znacznie wyższy niż przeciętnie w województwie. Praca jest głównym źródłem utrzymania dla 68,0% ludności miasta i 62,3% ludności obszarów wiejskich gminy.

Renty i emerytury są głównym źródłem utrzymania dla 25,1% mieszkańców.

Identyfikacja problemów

Mocne strony

- dynamiczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych,
- stosunkowo wysokie uprzemysłowienie gminy i posiadanie na terenie miasta dużych zakładów przemysłowych o znaczeniu krajowym.

Słabe strony

- niewielka przeciętna powierzchnia gospodarstw rolnych i ich znaczne rozdrobnienie,
- monokultura zasiewów,
- ograniczone możliwości rozwojowe wielu firm.

7. SFERA SPOŁECZNA

Ludność, stan i struktura według płci oraz wieku

W grudniu 2003 r. gmina miejsko-wiejska Opoczno liczyła 36.447 mieszkańców, z tego 23.275 osób (63,8% ogółu) to mieszkańcy miasta. W porównaniu z 1996 r. liczba

mieszkańców zwiększyła się o 1.218 osób, tj. o 3,3%. Przyrost ludności dotyczył zarówno terenów miejskich i wiejskich.

Analiza stanu i struktury ludności gminy przedstawiona poniżej dotyczy 2002 r. i została oparta o dane zebrane w trakcie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z maja 2002 r., który dostarczył wielu charakterystyk społecznych i demograficznych niemożliwych do uzyskania dla innych lat.

Według danych spisowych liczba ludności miasta i gminy Opoczno w maju 2002 r. wyniosła 35348 osób. Stanowiła 44,4% ludności powiatu opoczyńskiego oraz 1,4% ogółu mieszkańców województwa.

TABL. 4. DYNAMIKA LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
OGÓLEM			
OGÓLEM	35229	35847	35348
Mężczyźni	17483	17795	17523
Kobiety	17746	18052	17825
	1996 = 100		
OGÓLEM	x	101,8	100,3
Mężczyźni	x	101,8	100,2
Kobiety	x	101,7	100,5
OKRES POPRZEDNI = 100			
OGÓLEM	x	101,8	98,6
Mężczyźni	x	101,8	98,5
Kobiety	x	101,7	98,7
MIASTO			
RAZEM	22096	22594	22589
Mężczyźni	10889	11111	11076
Kobiety	11207	11483	11513
	1996 = 100		
RAZEM	x	102,3	102,2
Mężczyźni	x	102,0	101,7
Kobiety	x	102,5	102,7
OKRES POPRZEDNI = 100			
RAZEM	x	102,3	100,0
Mężczyźni	x	102,0	99,7
Kobiety	x	102,5	100,3
WIEŚ			
RAZEM	13133	13253	12759
Mężczyźni	6594	6684	6447
Kobiety	6539	6569	6312

a/ Stan w maju.

TABL. 4. DYNAMIKA LUDNOŚCI (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
	1996 = 100		
RAZEM	x	100,9	97,2
Mężczyźni	x	101,4	97,8
Kobiety	x	100,5	96,5
	OKRES POPRZEDNI = 100		
RAZEM	x	100,9	96,3
Mężczyźni	x	101,4	96,5
Kobiety	x	100,5	96,1

a/ Stan w maju.

Ź r ó d ł o: Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000; Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2000, Baza Danych Regionalnych GUS, Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych Gmina miejsko-wiejska Opoczno, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003.

Wśród ogółu mieszkańców obserwuje się w zasadzie równowagę płci i jest to tendencja trwała, przy czym w mieście przeważają kobiety stanowiąc 51,0% ogółu, na wsi natomiast wyższy jest odsetek mężczyzn i wynosi 50,5%. W mieście na 100 mężczyzn przypada 104 kobiet, a na wsi relacja jest odwrotna – na 100 mężczyzn przypada 98 kobiet.

TABL. 5. LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I PŁCI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
	OGÓLEM		
OGÓLEM	35229	35847	35348^{1/}
w wieku:			
przedprodukcyjnym	11253	10297	9552
produkcyjnym	20017	21311	21408
poprodukcyjnym	3959	4239	4387
Mężczyźni	17483	17795	17523
w wieku:			
przedprodukcyjnym	5830	5292	4940
produkcyjnym	10429	11137	11137
poprodukcyjnym	1224	1366	1445
Kobiety	17746	18052	17825
w wieku:			
przedprodukcyjnym	5423	5005	4612
produkcyjnym	9588	10174	10271
poprodukcyjnym	2735	2873	2942

1/ W dalszym podziale nie uwzględniono 1 osoby w wieku nieustalonym.

a/ Stan w maju.

TABL. 5. LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I PŁCI (cd.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
OGÓLEM (dok.)			
Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym			
ogółem	76	68	65
mężczyźni	68	60	57
kobiety	85	77	74
MIASTO			
RAZEM	22096	22594	22589
w wieku:			
przedprodukcyjnym	7151	6363	6012
produkcyjnym	13005	14068	14305
poprodukcyjnym	1940	2163	2272
Mężczyźni	10889	11111	11076
w wieku:			
przedprodukcyjnym	3751	3294	3110
produkcyjnym	6601	7165	7261
poprodukcyjnym	537	652	705
Kobiety	11207	11483	11513
w wieku:			
przedprodukcyjnym	3400	3069	2902
produkcyjnym	6404	6903	7044
poprodukcyjnym	1403	1511	1567
Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym			
ogółem	70	61	58
mężczyźni	65	55	53
kobiety	75	66	63
WIEŚ			
RAZEM	13133	13253	12759^{1/}
w wieku:			
przedprodukcyjnym	4102	3934	3540
produkcyjnym	7012	7243	7103
poprodukcyjnym	2019	2076	2115
Mężczyźni	6594	6684	6447
w wieku:			
przedprodukcyjnym	2079	1998	1830
produkcyjnym	3828	3972	3876
poprodukcyjnym	687	714	740

1/ W dalszym podziale nie uwzględniono 1 osoby w wieku nieustalonym.

a/ Stan w maju.

TABL. 5. LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I PŁCI (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
Kobiety	6539	6569	6312
w wieku:			
przedprodukcyjnym	2023	1936	1710
produkcyjnym	3184	3271	3227
poprodukcyjnym	1332	1362	1375
Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym			
ogółem	87	83	80
mężczyźni	72	68	66
kobiety	105	101	96

a/ Stan w maju.

Ź r ó d ł o: Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2002, 2003; Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2002, 2003, Baza Danych Regionalnych GUS, Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych Gmina miejsko-wiejska Opczno; Urząd Statystyczny w Łodzi; Łódź 2003 oraz obliczenia własne.

Ludność gminy należy do relatywnie młodych, a proporcje między ekonomicznymi grupami wieku są korzystne. Osoby w wieku do 18 lat stanowią 27,0% (26,6% w mieście i 27,7% na wsi), podczas gdy przeciętnie w województwie odsetek ten wynosi około 21%. Warto jednak zauważyć, że udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ostatnich latach spada, zarówno w mieście, jak i na terenach wiejskich. Rośnie natomiast udział osób w wieku produkcyjnym. Jest to tendencja charakterystyczna zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 60,6% ogółu mieszkańców (63,3% w mieście i 55,7% na wsi). Jest to grupa, która stanowi potencjalne zasoby pracy. Po odjęciu osób uczących się i biernych zawodowo z innych przyczyn, wyodrębnić można niemal całą zbiorowość aktywnych zawodowo.

TABL. 6. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I PŁCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
OGÓŁEM			
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	31,9	28,7	27,0
produkcyjnym	56,8	59,5	60,6
poprodukcyjnym	11,3	11,8	12,4
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	33,3	29,7	28,2
produkcyjnym	59,7	62,6	63,6
poprodukcyjnym	7,0	7,7	8,2
Kobiety	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	30,6	27,7	25,9
produkcyjnym	54,0	56,4	57,6
poprodukcyjnym	15,4	15,9	16,5
MIASTO			
RAZEM	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	32,4	28,1	26,6
produkcyjnym	58,9	62,3	63,3
poprodukcyjnym	8,7	9,6	10,1
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	34,5	29,6	28,1
produkcyjnym	60,6	64,5	65,5
poprodukcyjnym	4,9	5,9	6,4
Kobiety	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	30,3	26,7	25,2
produkcyjnym	57,2	60,1	61,2
poprodukcyjnym	12,5	13,2	13,6

a/ Stan w maju.

TABL. 6. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I PŁCI (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2000	2002 ^{a/}
WIEŚ			
RAZEM	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	31,2	29,7	27,7
produkcyjnym	53,4	54,6	55,7
poprodukcyjnym	15,4	15,7	16,6
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	31,5	29,9	28,4
produkcyjnym	58,1	59,4	60,1
poprodukcyjnym	10,4	10,7	11,5
Kobiety	100,0	100,0	100,0
w wieku:			
przedprodukcyjnym	30,9	29,5	27,1
produkcyjnym	48,7	49,8	51,1
poprodukcyjnym	20,4	20,7	21,8

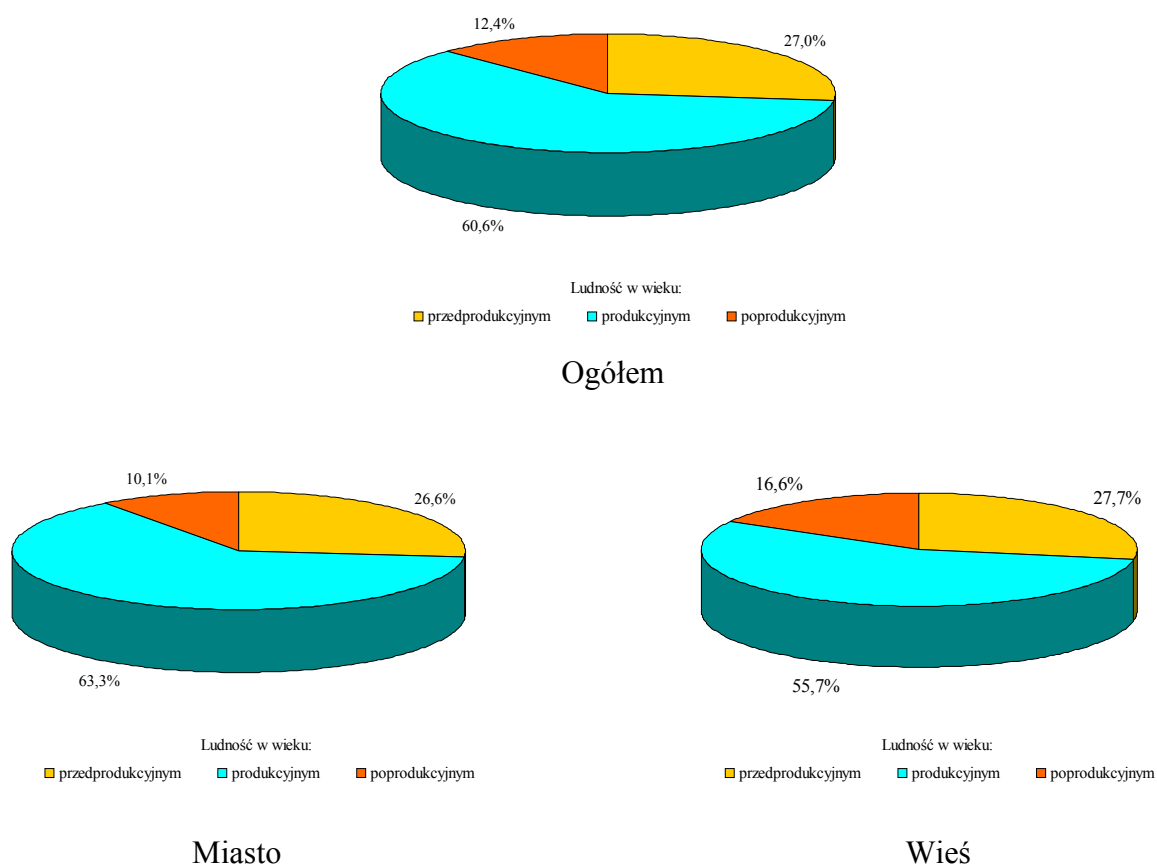
a/ Stan w maju.

Ź r ó d ł o: Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2002, 2003; Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2002, 2003, Baza Danych Regionalnych GUS, Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych Gmina miejsko-wiejska Opoczno; Urząd Statystyczny w Łodzi; Łódź 2003 oraz obliczenia własne.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest relatywnie niski i wynosi 12,4%. Jest to udział znacznie niższy od obserwowanego w województwie (17,1%). Udział osób starszych jest wyższy i to znacznie na terenach wiejskich (16,6%) niż w mieście (10,1%). Wśród kobiet udział osób w wieku poprodukcyjnym jest dwukrotnie wyższy niż wśród mężczyzn. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ostatnich latach wykazuje nieznaczny, ale systematyczny wzrost.

Na 100 osób w wieku poprodukcyjnym przypada w gminie 65 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed i poprodukcyjnym) z tego 58 na obszarze miasta i 80 na obszarach wiejskich.

Wykres 2. Struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku w 2002 r.

Poziom wykształcenia mieszkańców

Poziom wykształcenia mieszkańców jest, generalnie rzecz biorąc, niższy niż przeciętnie w województwie, przy czym odpowiednie wskaźniki charakteryzujące poziom kwalifikacji są znacznie korzystniejsze dla miasta niż dla terenów wiejskich. Odsetek osób z wykształceniem wyższym - według danych NSP – sięga tu 7,8% (podczas gdy przeciętnie w skali regionu – 9,2%). W mieście wynosi 10,2%, na wsi jest znacznie niższy i kształtuje się na poziomie 3,6%. Wykształceniem ponadpodstawowym legitymuje się 61,8% mieszkańców w wieku 13 lat i więcej, przy czym w mieście 68,9%, a na terenach wiejskich 49,0%.

TABL. 7. LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI
Stan w maju 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia							
		Wyższe	police- alne	średnie ogólno- kształ- cące	średnie zawo- dowe	zasad- nicze zawo- dowe	podsta- wowe ukoń- czo- ne	podsta- wowe nieukoń- czone	nieus- talone
OGÓŁEM									
OGÓŁEM	29237	2289	813	2664	5737	6575	9124	1729	306
Mężczyźni	14374	904	226	751	30891	4237	4395	627	143
Kobiety	14863	1385	587	1913	2646	2338	4729	1102	163
W ODSETKACH									
OGÓŁEM	100,0	7,8	2,8	9,1	19,6	22,5	31,2	5,9	1,1
Mężczyźni	100,0	6,3	1,6	5,2	21,5	29,5	30,6	4,3	1,0
Kobiety	100,0	9,3	4,0	12,9	17,8	15,7	31,8	7,4	1,1
W ODSETKACH									
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	49,2	39,5	27,8	28,2	53,9	64,4	48,2	36,3	46,7
Kobiety	50,8	60,5	72,2	71,8	46,1	35,6	51,8	63,7	53,3
MIASTO									
RAZEM	18825	1917	690	2165	4273	3926	5076	615	163
Mężczyźni	9129	776	194	626	2304	2509	2407	239	74
Kobiety	9696	1141	496	1539	1969	1417	2669	376	89
W ODSETKACH									
RAZEM	100,0	10,2	3,7	11,5	22,7	20,8	26,9	3,3	0,9
Mężczyźni	100,0	8,5	2,1	6,9	25,2	27,5	26,4	2,6	0,8
Kobiety	100,0	11,8	5,1	15,9	20,3	14,6	27,5	3,9	0,9
W ODSETKACH									
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	48,5	40,5	28,1	28,9	53,9	63,9	47,4	38,9	45,4
Kobiety	51,5	59,5	71,9	71,1	46,1	36,1	52,6	61,1	54,6

TABL. 7. LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI (dok.)
Stan w maju 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia							
		Wyższe	policealne	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone	nieusztalone
WIEŚ									
RAZEM	10412	372	123	499	1464	2649	4048	1114	143
Mężczyźni	5245	128	32	125	787	1728	1988	388	69
Kobiety	5167	244	91	374	677	921	2060	726	74
W ODSETKACH									
RAZEM	100,0	3,6	1,2	4,58	14,0	25,4	38,9	10,7	1,4
Mężczyźni	100,0	2,4	0,6	2,4	15,0	33,0	37,9	7,4	1,3
Kobiety	100,0	4,7	1,8	7,2	13,1	17,8	39,9	14,1	1,4
W ODSETKACH									
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	50,4	34,4	26,0	25,1	53,8	65,2	49,1	34,8	48,3
Kobiety	49,6	65,6	74,0	74,9	46,2	34,8	50,9	65,2	51,7

Ź r ó d ł o: Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych, Gmina miejsko-wiejska Opoczno; Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003.

Łącznie wykształcenie wyższe i średnie posiada 39,2% ogółu mieszkańców gminy (w tej grupie wieku), w mieście – 48,1%, a na wsi - 23,6%.

Poziom wykształcenia mieszkańców jest silnie zróżnicowany według płci. Odsetek osób z wykształceniem wyższym wśród mężczyzn sięga 6,3% (8,5% w mieście i 2,4% na wsi), a wśród kobiet jest znacznie wyższy – 9,3% (11,8% w mieście i 4,7% na wsi). Wśród ogółu posiadających wykształcenie wyższe i średnie łącznie, proporcje według płci są następujące: mężczyźni – 34,6% (42,7% w mieście i 20,4% na wsi), kobiety – 44,0% (53,1% w mieście i 26,8% na wsi). Kobiety są więc, zgodnie z tendencją charakterystyczną dla regionu łódzkiego, na ogół lepiej wykształcone.

Cechą istotnie różniącą mieszkańców według poziomu wykształcenia jest również wiek.

TABL. 8. LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, GRUP WIEKU I PŁCI
Stan w maju 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	policealne i średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe	podstawowe nieukończone	nieusztalone
OGÓLEM							
OGÓLEM	29237	2289	9214	6575	9124	1729	306
do 29 lat.....	10163	748	3112	1629	4096	448	130
30-39	4520	612	1705	1672	459	23	49
40-49	5882	487	2254	2105	959	30	47
50-59	3741	242	1321	813	1284	47	34
60 i więcej	4930	200	822	356	2325	1181	46
W ODSETKACH							
OGÓLEM	100,0	7,8	31,5	22,5	31,2	5,9	1,1
do 29 lat.....	100,0	7,4	30,6	16,0	40,3	4,4	1,3
30-39	100,0	13,5	37,7	37,0	10,2	0,5	1,1
40-49	100,0	8,3	38,3	35,8	16,3	0,5	0,8
50-59	100,0	6,5	35,3	21,7	34,3	1,3	0,9
60 i więcej	100,0	4,1	16,7	7,2	47,2	23,9	0,9
MIASTO							
RAZEM	18825	1917	7128	3926	5076	615	163
do 29 lat.....	6604	578	2131	839	2734	254	68
30-39	2910	497	1266	914	205	9	19
40-49	4166	444	1838	1347	492	13	32
50-59	2557	224	1170	563	568	11	21
60 i więcej	2588	174	723	263	1077	328	23
W ODSETKACH							
RAZEM	100,0	10,2	37,9	20,8	26,9	3,3	0,9
do 29 lat.....	100,0	8,8	32,3	12,7	41,4	3,8	1,0
30-39	100,0	17,1	43,5	31,4	7,0	0,3	0,7
40-49	100,0	10,7	44,1	32,3	11,8	0,3	0,8
50-59	100,0	8,8	45,8	22,0	22,2	0,4	0,8
60 i więcej	100,0	6,7	27,9	10,2	41,6	12,7	0,9

TABL. 8. LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, GRUP WIEKU I PŁCI (dok.)
Stan w maju 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	policealne i średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe	podstawowe nieukończone	nieustalone
WIEŚ							
RAZEM	10412	372	2086	2649	4048	1114	143
do 29 lat.....	3559	170	981	790	1362	194	62
30-39	1610	115	439	758	254	14	30
40-49	1716	43	416	758	467	17	15
50-59	1184	18	151	250	716	36	13
60 i więcej	2342	26	99	93	1248	853	23
W ODSETKACH							
RAZEM	100,0	3,6	20,0	25,4	38,9	10,7	1,4
do 29 lat.....	100,0	4,8	27,6	22,2	38,3	5,4	1,7
30-39	100,0	7,1	27,3	47,1	15,8	0,9	1,8
40-49	100,0	2,5	24,2	44,2	27,2	1,0	0,9
50-59	100,0	1,5	12,8	21,1	60,5	3,0	1,0
60 i więcej	100,0	1,1	4,2	4,0	53,3	36,4	1,0

U w a g a. W podziale nie uwzględniono 1 osoby w wieku nieustalonym.

Ź r ó d ł o: Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych, Gmina miejsko-wiejska Opoczno, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003.

Młodsze roczniki są generalnie lepiej wykształcone. Wraz z przechodzeniem do starszych grup wieku maleje odsetek osób, które ukończyły szkoły ponadpodstawowe, a wśród ogółu osób z wykształceniem wyższym prawie 60% to osoby, które nie przekroczyły 40 roku życia, przy czym na wsi ten odsetek jest wyższy niż w mieście i wynosi ponad 76%.

Ruch naturalny i ruch wędrowniczy

Przyrost naturalny w mieście i gminie jest dodatni, co oznacza nadwyżkę liczby urodzeń nad liczbą zgonów.

W okresie 1996-2002 występował systematyczny spadek liczby urodzeń oraz pewna stabilizacja liczby zgonów, stąd skala przyrostu naturalnego – w całym okresie dodatnia – ulegała stopniowemu obniżeniu.

Saldo migracji dla całego obszaru ma charakter ujemny, natomiast w samym mieście obserwuje się saldo dodatnie.

Wyniki NSP wskazują, że 67,5% mieszkańców gminy mieszka w niej od urodzenia (57,1% mieszkańców miasta i 78,1% mieszkańców terenów wiejskich), można zatem stwierdzić, że ludność wiejska charakteryzuje się znaczną zasiedziałością. Spośród ludności napływowej 28,8% (27,0% w mieście i 34,4% na wsi) przybyło w okresie ostatnich czternastu lat (tj. po 1988 r.).

Zjawisko bezrobocia

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy w końcu 2003 r. wyniosła 4112 osób, z tego 2496 osób w mieście i 1616 na wsi. W końcu trzeciego kwartału 2004 r. liczba bezrobotnych była nieco niższa i kształtowała się na poziomie 3952 (2413 w mieście i 1539 na wsi).

Kobiety przeważały w tej zbiorowości stanowiąc 53,3% ogółu. Udział kobiet w populacji bezrobotnych rośnie od 2002 roku, kiedy wynosił 51,1%.

TABL. 9. BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG PŁCI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2003	2004 ^{a/}
OGÓŁEM				
OGÓŁEM	3660	4145	4112	3952
Mężczyźni	1624	2026	1967	1846
Kobiety	2036	2119	2145	2106
W ODSETKACH				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	44,4	48,9	47,8	46,7
Kobiety	55,6	51,1	52,2	53,3

a/ Stan w dniu 30 IX.

TABL. 9. BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG PŁCI (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2003	2004 ^{a/}
MIASTO				
RAZEM	2250	2510	2496	2413
Mężczyźni	978	1238	1214	1129
Kobiety	1272	1272	1282	1284
W ODSETKACH				
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	43,5	49,3	48,6	46,8
Kobiety	56,5	50,7	51,4	53,2
WIEŚ				
RAZEM	1410	1635	1616	1539
Mężczyźni	646	788	753	717
Kobiety	764	847	863	822
W ODSETKACH				
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	45,8	48,2	46,6	46,6
Kobiety	54,2	51,8	53,4	53,4

a/ Stan w dniu 30 IX.

Ź r ó d ł o: Roczniki Statystyczne Województwa Łódzkiego; Urząd Statystyczny w Łodzi 2001,2003, dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz obliczenia własne.

Warto zauważyć, że ponad 56% bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok, określane jako długotrwale bezrobotne, a więc osoby, których szanse na ponowną aktywizację zawodową są stosunkowo niewielkie. Udział długotrwale bezrobotnych jest wyraźnie wyższy na wsi (63,0%) niż w mieście (52,3%).

Wzrasta liczba osób pozostających bez zasiłku, których w końcu września 2004 r. było 85,2%. Udział osób bez prawa do zasiłku zwiększył się w ciągu ostatnich czterech lat o ponad 10 pkt procentowych.

TABL. 10. BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI - WYBRANE ZAGADNIENIA
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002		2003		2004 ^{a/}	
		w liczbach bez-względnych	2000 =100	w liczbach bez-względnych	rok poprzedni =100	w liczbach bez-względnych	rok poprzedni =100
OGÓŁEM							
OGÓŁEM	3660	4145	113,3	4112	99,2	3952	96,1
Z liczby ogółem:							
absolwenci szkół ponadpodstawowych	279	174	62,4	339	194,8	.	.
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	2129	2257	106,0	2205	97,7	2231	101,2
bez prawa do zasiłku	2683	3261	121,5	3449	105,8	3369	97,7
MIASTO							
RAZEM	2250	2510	111,6	2496	99,4	2413	96,7
Z liczby ogółem:							
absolwenci szkół ponadpodstawowych	193	108	56,0	205	189,8	.	.
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	1332	1290	96,8	1238	93,0	1262	101,9
bez prawa do zasiłku	1616	1938	119,9	2085	107,6	2023	97,0
WIEŚ							
RAZEM	1410	1635	116,0	1616	98,8	1539	95,2
Z liczby ogółem:							
absolwenci szkół ponadpodstawowych	86	66	76,7	134	20,0	.	.
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	797	967	121,3	967	10,0	969	100,2
bez prawa do zasiłku	1067	1323	124,0	1364	103,1	1346	98,7

a/ Stan w dniu 30 IX.

Ź r ó d ł o: Roczniki Statystyczne Województwa Łódzkiego; Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2001, 2003, dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy, obliczenia własne.

Rzeczywistą skalę bezrobocia, nie tylko rejestrowanego, obrazują wyniki NSP 2002. Według deklaracji mieszkańców 3952 osoby określiły się jako bezrobotne (spełniały trzy warunki jednocześnie: nie miały pracy, aktywnie jej poszukiwały oraz mogły niezwłocznie ją podjąć). Z liczby tej prawie $\frac{3}{4}$ to mieszkańcy miasta. Liczba bezrobotnych według NSP jest znacznie mniejsza niż wynika to z rejestru prowadzonego przez urząd pracy, szczególnie wśród zamieszkałych na terenach wiejskich. Różnica ta spowodowana jest faktem, że rejestracja daje bezrobotnym pewne bezpieczeństwo socjalne, natomiast w rzeczywistości część z tych osób wykonuje różne prace nie objęte statystyką. Spis ponadto miał miejsce w maju, a więc w okresie wzmożonych prac w rolnictwie, a także wzrostu natężenia prac sezonowych w budownictwie.

Populacja bezrobotnych ujawnionych w wyniku spisu jest również nieco odmienna w strukturze według płci i w przekroju miasto-wieś od zarejestrowanej w urzędzie pracy. Przeważają tu mężczyźni stanowiąc 52,0% ogółu oraz wyższy jest – o 12 pkt procentowych – udział mieszkańców miasta, co potwierdza tezę o zaangażowaniu mieszkańców wsi w pracę w rolnictwie.

Wśród bezrobotnych dominują osoby o niskich kwalifikacjach, głównie z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia szkolnego – 54,0%.

Stopa bezrobocia według NSP wyniosła 22,5% (26,7% w mieście i 15,7% na wsi), przy średniej dla województwa 20,2% i była wyższa wśród kobiet – 22,9%.

Warunki i jakość życia mieszkańców

Warunki i jakość życia mieszkańców gminy determinowane są szeregiem różnych czynników, z których jednym z najważniejszych są warunki mieszkaniowe. Istniejące warunki mieszkaniowe w gminie nie odbiegają zasadniczo od przeciętnych warunków mieszkaniowych w powiecie i całym regionie łódzkim. Występuje natomiast istotne zróżnicowanie jakości zasobów na obszarze miasta i obszarze wiejskim gminy

Zasoby mieszkaniowe gminy w końcu 2002 r. wynosiły 10155 mieszkań o łącznej powierzchni 681,8 tys. m² i 37469 izbach (w mieście – 7039 mieszkań, o powierzchni 429,6 tys. m²).

W latach 1989-2002 odnotowano istotny przyrost mieszkań, izb i powierzchni użytkowej (większy w mieście niż na wsi).

TABL. 11. PRZYROST MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH W LATACH 1989-2002

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przyrost w latach 1989-2002	1988=100
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE		
Mieszkania w tys.	33,0	103,9
Izby w tys.	400,5	115,1
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	10870,0	124,0
POWIAT OPOCZYŃSKI		
Mieszkania w tys.	1,4	106,7
Izby w tys.	15,6	123,6
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	406,4	133,5
GMINA OPOCZNO		
Mieszkania.....	1486	117,1
Izby	8941	131,3
Powierzchnia w m ²	194781	140,0
Miasto		
Mieszkania.....	1278	122,2
Izby	6558	134,3
Powierzchnia w m ²	131547	144,1
Obszar wiejski		
Mieszkania.....	208	107,2
Izby	2383	125,3
Powierzchnia w m ²	63234	133,5

Ź r ó d ł o: Raport z Wyników Spisów Powszechnych (Województwo Łódzkie), Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003, „Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych, Gmina Miejsko-Wiejska Opoczno”, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003 oraz obliczenia własne.

Szybsze tempo przyrostu powierzchni mieszkań i liczby izb w nich się znajdujących to wynik dokonanej w latach 1989-2002 wymiany starej substancji mieszkaniowej i oddawaniu do użytku mieszkań większych niż poprzednio oraz rozbudowy mieszkań już istniejących.

Tempo przyrostu liczby mieszkań, izb i powierzchni użytkowej było w omawianym okresie zdecydowanie wyższe niż w całym powiecie i w województwie.

Sytuację mieszkaniową i poziom warunków najlepiej obrazują wskaźniki określające zaludnienie mieszkań oraz stopień ich wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne.

Generalnie, w ciągu ostatnich lat wyposażenie mieszkań w instalacje uległo zdecydowanej poprawie. Sygnalizowana wcześniej stopniowa wymiana substancji mieszkaniowej to prawie zawsze oddawanie do użytku mieszkań wyposażonych w komplet instalacji w miejsce mieszkań tych instalacji pozbawionych.

TABL. 12. WSKAŹNIKI JAKOŚCI ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH
Stan w maju 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo łódzkie	Powiat opoczyński	Gmina Opoczno		
			razem	miasto	obszar wiejski
Przeciętna:					
liczba izb w 1 mieszkaniu	3,5	3,7	3,7	3,6	3,8
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	64,2	73,2	67,2	61,0	81,0
Przeciętna liczba osób:					
w 1 mieszkaniu	3,0	3,6	3,5	3,2	4,1
na 1 izbę	0,9	1,0	1,0	0,9	1,1
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	21,5	20,2	19,2	18,9	19,7
Odsetek mieszkań wyposażonych w:					
wodociąg	93,2	85,5	91,3	97,4	77,5
ustęp	82,5	68,9	84,7	93,0	65,9
łazienkę	80,7	70,2	84,5	91,7	68,5
ciepłą bieżącą wodę	77,5	63,7	78,0	84,8	62,5

Źródło: Raport z Wyników Spisów Powszechnych (Województwo Łódzkie), Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003, „Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych, Gmina Miejsko-wiejska Opoczno”, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2003 oraz obliczenia własne.

Gmina jako całość charakteryzuje się stopniem wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje, wyraźnie wyższym niż przeciętnie w powiecie, wyższym również od rejestrowanego w całym regionie łódzkim. Wynika to jednak wyłącznie z sytuacji w mieście Opoczno, ponieważ na obszarach wiejskich poziom wyposażenia w instalacje jest znacznie odbiegający in minus od poziomu wojewódzkiego.

O jakości życia mieszkańców świadczy ponadto stopień samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych. W gminie, zgodnie z danymi NSP 2002 91,4% gospodarstw domowych zamieszkuje samodzielnie (94,2% w mieście i 85,2% na wsi). W województwie – 77,9% gospodarstw zamieszkuje samodzielnie, w tym – 70,4% na obszarach wiejskich.

Sytuację mieszkaniową na danym obszarze charakteryzuje ponadto miernik braku mieszkań, tzw. statystyczny deficyt mieszkań rozumiany jako różnica między liczbą gospodarstw domowych a liczbą zamieszkanymi mieszkań. Deficyt ten w połowie 2002 r. wynosił 938 mieszkań (440 w mieście i 498 na wsi).

W zasobach komunalnych gminy znajduje się aktualnie 849 lokali mieszkalnych. W zdecydowanej większości lokale te są w złym stanie technicznym. Na przydział mieszkań oczekuje 277 rodzin, w większości o niskich dochodach uprawniających do przydziału lokalu komunalnego lub socjalnego. Potrzeby w zakresie lokali komunalnych i socjalnych mieszczą się w określonym powyżej deficycie mieszkań w gminie.

W celu poprawy sytuacji w zakresie mieszkalnictwa należy:

- podjąć działania w celu wybudowania co najmniej dwóch budynków mieszkalnych, w których mogłyby zamieszkać rodziny o niskich dochodach,
- środki ze sprzedaży mieszkań komunalnych przeznaczyć na nowe budownictwo komunalne oraz poprawę stanu zasobów istniejących,
- systematycznie docieplać budynki w celu zmniejszenia strat ciepła.

Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy działa 16 placówek oświatowych prowadzonych przez Urząd Miejski w Opocznie:

- 6 zespołów szkół (3 w Opocznie, Bukowiec Opoczyński, Mroczków Gościnnie, Ogonowice),
- 7 gimnazjów,
- 15 szkół podstawowych oraz szkoły ponadgimnazjalne – liceum i zasadnicza szkoła zawodowa.

Sieć placówek uzupełniają:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Opocznie,
- Powiatowy Ośrodek Metodyczny i Kształcenia Ustawicznego w Opocznie,
- Zespół Szkół Specjalnych,

Zespół Szkół Rolniczych w Mroczkowie Gościnnym.

Na terenie gminy funkcjonuje 5 przedszkoli.

Sieć szkół jest wystarczająca. Niektóre obiekty wymagają jednak znacznych nakładów na zapewnienie standardów związanych z wyposażeniem w sale gimnastyczne, boiska, sale komputerowe oraz organizację dowozu dzieci.

Planuje się budowę kolejnych sal gimnastycznych oraz boisk przy szkołach. Poprawę sieci infrastruktury sportowej zapewni również budowa osiedlowych boisk sportowych oraz modernizacja już istniejących.

Na terenie gminy działają liczne placówki kulturalne:

- Miejski Dom Kultury w Opocznie,
- 8 świetlic (w Bukowcu Opoczyńskim, Bielowicach, Modrzewiu, Kraszkowie, Różannej, Mroczkowie Dużym, Stuznie i Sitowej),
- Biblioteka Miejska i Powiatowa w Opocznie,
- Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna w Opocznie,
- Muzeum Regionalne w Opocznie,
- 4 biblioteki- filie wiejskie (Libiszów, Kraszków, Bukowiec Opoczyński, Ogonowice) oraz biblioteki w szkołach,
- Stowarzyszenia i Koła Gospodyń.

Głównym zadaniem tych placówek jest dbanie o rozwój mieszkańców i podtrzymywanie tradycji regionu.

Obok placówek upowszechniania kultury na terenie gminy funkcjonuje szereg instytucji o charakterze sportowym: kluby sportowe posiadające osobowość prawną, uczniowskie kluby sportowe, zrzeszenia ludowe i towarzystwa sportowe – w sumie 25 klubów i 8 organizacji sportowo-turystycznych i rekreacyjnych.

Identyfikacja problemów

Mocne strony

- relatywnie wysoki stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w mieście,
- znaczne potencjalne zasoby pracy,
- liczne placówki kultury oraz organizacje sportowe świadczące o aktywności mieszkańców,
- wysoki stopień samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych.

Słabe strony

- wysokie bezrobocie,
- relatywnie niski poziom wykształcenia mieszkańców, szczególnie na wsi,
- niski standard obiektów oświatowych.

III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY OPOCZNO

1. LISTA ZADAŃ

W celu poprawy sytuacji niezbędne są działania w poszczególnych obszarach problemowych uwzględniające:

- zmiany w strukturze gospodarczej obszaru poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości,
- rozwój systemu komunikacji i infrastruktury drogowej,
- poprawę stanu środowiska naturalnego,
- poprawę stanu lokalnej infrastruktury technicznej,
- stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego poprzez uzbrajanie terenów,
- poprawę stanu technicznego obiektów oświatowych i sportowych.

2. LISTA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH ZWIĄZANYCH Z FUNDUSZAMI STRUKTURALNYMI PLANOWANYCH DO REALIZACJI W LATACH 2004-2006, WEDŁUG HIERARCHII WAŻNOŚCI

Zadania Priorytetu I:

- budowa infrastruktury wodociągowej i sanitarnej w części wschodniej gminy,
- modernizacja dróg gminnych (6 odcinków),
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Opocznie,
- budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów w Różannie,
- renowacja i odbudowa zalewu w Opocznie,
- budowa infrastruktury technicznej opoczyńskiej strefy przemysłowej,
- budowa kanalizacji deszczowej dla odprowadzenia wód opadowych w Opocznie,
- budowa infrastruktury technicznej osiedla domów jednorodzinnych w Opocznie.

Zadania Priorytetu II:

- budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków dla gminy Opoczno,
- modernizacja dróg osiedli mieszkaniowych w Opocznie (2 zadania).

- rozbudowa strażnicy OSP Dzielna – Szkoła Podstawowa,
- modernizacja ujęcia wody w Opocznie.

-

3. LISTA ZADAŃ NIEZWIĄZANYCH Z FUNDUSZAMI STRUKTURALNYMI PLANOWANYCH OD REALIZACJI W LATACH 2004-2006 WEDŁUG HIERARCHII WAŻNOŚCI

Zadania Priorytetu I

- 4 zadania związane z budową i modernizacją ulic,
- 3 zadania polegające na budowie budynku socjalnego, świetlicy dla Romów, sali gimnastycznej i modernizacji budynków szkolnych,
- 2 zadania związane z zakupem sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem oraz kamer do monitoringu obszaru miasta,
- 3 zadania polegające na budowie kanalizacji deszczowej, budowie węzłów cieplnych oraz sporządzenie projektu technicznego sieci wodociągowo-kanalizacyjnej,
- 2 zadania polegające na wykonaniu oświetlenia ulicznego oraz doprowadzenia energii elektrycznej na teren pracowniczych ogródków działkowych,
- 1 zadanie związane z zakupem gruntów,
- 1 zadanie polegające na utworzeniu gminnego zespołu reagowania.

Zadania Priorytetu II

- 1 zadanie związane z przebudową drogi gminnej.

IV. REALIZACJA ZADAŃ

TABL. 13. Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004 - 2006 współfinansowane z funduszy strukturalnych

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent końcowy	Nakłady do poniesienia zł
PRIORYTET 1: ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ WZMACNIANIU KONKURENCYJNOŚCI REGIONÓW							
DZIAŁANIE 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska							
1	Aktywizacja wschodniej części gminy poprzez budowę infrastruktury wodociągowej i sanitarnej	I planowe	Zgodne	4.04.2005r. – 31.10.2006r.	Dł. sieci wodociągowej 21.607 mb Dł. przyłączy wodociągowych 4.268 mb, szt. 284 Dł. sieci kanalizacji sanitarnej 8.596 mb Dł. przyłączy kanalizacji sanitarnej 3.386 mb, szt. 174 Oczyszczalnia mechaniczna – biologiczna szt. 1.	Gmina Opoczno	Ogółem 14 965 601,31 Gmina 6 131 375,39 EFRR 8 834 225,92
PRIORYTET 3. ROZWÓJ LOKALNY							
Działanie 3.2 – Obszary podlegające restrukturyzacji							
2	Modernizacja dróg gminnych z tego: - droga Mroczków Grośc. – Wólka Karwicka - droga przez wieś Różanna - droga przez wieś Kol. Libiszów - droga przez wieś Adamów - droga przez wieś Ostrów - droga Bukowiec Opoczyński – Ziębów	I planowe	Zgodne	II kw. 2005r. – III kw. 2006r.	8 810 mb drogi 1 833 mb 2 036 mb 1 545 mb 530 mb 1 044 mb 1 822 mb	Gmina Opoczno	Ogółem 6 518 505,19 Gmina 1 629 626,30 EFRR 4 888 878,89 Ogółem 1 323 201,28 Gmina 330 800,32 EFRR 992 400,96 Ogółem 1 418 933,97 Gmina 354 733,49 EFRR 1 064 200,48 Ogółem 1 370 929,87 Gmina 342 732,47 EFRR 1 028 197,40 Ogółem 411 179,00 Gmina 102 794,75 EFRR 308 384,25 Ogółem 1 072 589,73 Gmina 268 147,43 EFRR 804 442,30 Ogółem 921 671,34 Gmina 230 417,84 EFRR 691 253,51

TABL. 13. Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004 - 2006 współfinansowane z funduszy strukturalnych (cd.)

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent końcowy	Nakłady do poniesienia zł
PRIORYTET 3. ROZWÓJ LOKALNY							
Działanie 3.2 – Obszary podlegające restrukturyzacji							
3	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Opocznie (I etap)	I planowe	Zgodne	2005r. – PT (150.000 zł) 2006r. zakres rzeczowy	Wzrost przepustowości o 2.500 m ³ /dobę (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 5 480 000,00 Gmina 1 370 000,00 EFRR 4 110 000,00
4	Budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów w Różannie gm. Opoczno (I etap)	I planowe	Zgodne	2005r. – 2006r.	Dokumentacja projektowo – kosztorysowa sortowni, kompostowni, składowiska balastu, gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych, demontaż odpadów wielkogabarytowych, punkt gromadzenia odpadów remontowo – budowlanych (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 250 000,00 Gmina 62 500,00 EFRR 187 500,00
5	Renowacja i odbudowa zalewu w Opocznie (I etap)	I planowe	Zgodne	2005 – PT (100.000 zł.) 2006r. – zakres rzeczowy	Powierzchnia zbiornika 6,15 ha Pojemność zbiornika 88.230 m ³ (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 100 000,00 Gmina 275 000,00 EFRR 825 000,00
6	Infrastruktura techniczna opoczyńskiej strefy przemysłowej w Opocznie	I planowe	Zgodne	2005 – PT (200.000 zł.) 2006r. zakres rzeczowy	Sieć wodociągowa dł. 1.500 mb, Sieć energetyczna średniego napięcia ze stacją trafo szt. 1, Sieć gazowa średniego ciśnienia dł. 3.000 mb, Sieć ciepłota wysokoparametrowa dł. 300 mb, Droga dł. 550 mb, sieć kanalizacji sanitarnej dł. 800 mb, przepompownia szt. 1.	Gmina Opoczno	Ogółem 6 000 000,00 Gmina 1 500 000,00 EFRR 4 500 000,00
7	Budowa kanalizacji deszczowej dla odprowadzenia wód opadowych z ulicy Świerkowej, skrzyżowania ul. Granicznej z ul. Inowłodzka i osiedla Kwiatowa II w Opocznie	I planowe	Zgodne	2005 – PT (25.000 zł.) 2005r. – 2006r. zakres rzeczowy	Sieć kanalizacji deszczowej dł. 1.354 mb, średnica 800 mm (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 650 000,00 Gmina 162 500,00 EFRR 487 500,00
8	Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków dla gminy Opoczno (I etap)	I planowe	Zgodne	2006	Sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami dł. 170.000 mb. szt. 2.800, oczyszczalnie ścieków szt. 7 o przepustowości 2.800 m ³ /dobę (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 800 000,00 Gmina 450 000,00 EFRR 1 350 000,00

TABL. 13. Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004 - 2006 współfinansowane z funduszy strukturalnych (dok.)

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent końcowy	Nakłady do poniesienia zł
PRIORYTET 3. ROZWÓJ LOKALNY							
Działanie 3.2 – Obszary podlegające restrukturyzacji							
9	Budowa infrastruktury technicznej osiedla mieszkaniowego domków jednorodzinnych Kwiatowa II („Milenijne”) w Opocznie. (I etap)	I planowe	Zgodne	2005 – PT (183.000 zł.) 2006r. – zakres rzeczowy	Sieci wodociągowe, kanalizacji sanitarnej, elektroenergetyczne, oświetlenia ulicznego dł. 10.000 mb, stacje transformatorowe szt. 5, przebudowa napowietrznych linii 15kV (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 383 000,00 Gmina 345 750,00 EFRR 1 037 250,00
10	Modernizacja dróg osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych os. Piastowskie w Opocznie wraz z ulicami Parkowa, Nowa, Żesławskiego (I etap)	II planowe	Zgodne	2006	Dł. modernizowanych dróg 1.190 mb (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 000 000,00 Gmina 250 000,00 EFRR 750 000,00
11	Modernizacja dróg osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych os. Ustronie w Opocznie (I etap)	II planowe	Zgodne	2006	Dł. modernizowanych dróg 7.000 mb (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 000 000,00 Gmina 250 000,00 EFRR 750 000,00
12	Rozbudowa strażnicy OSP Dzielna – Szkoła Podstawowa w gminie Opoczno (I etap)	II planowe	Zgodne	2006	Wymiary budynku 23 x 15m, w części piętra 8 x 15m (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 25 000,00 Gmina 6 250,00 EFRR 18 750,00
13	Modernizacja ujęcia wody w Opocznie (I etap)	II planowe	Zgodne	2006	Zbiornik wyrównawczy o pojemności 2.000 m ³ . (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 25 000,00 Gmina 6 250,00 EFRR 18 750,00

TABL. 14 Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004 - 2006 bez udziału środków z funduszy strukturalnych

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent kofinowy	Nakłady do poniesienia zł
1	Przebudowa drogi nr 3103E na odcinku Antoniów - Krasnica	II	Zgodne	2006	dł.3500 mb	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 111 223,00 111 223,00
2	Modernizacja ul. Przemysłowej do ZEC	I	Zgodne	2005	dł.550 mb	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 1 066 000,00 1 066 000,00
3	Modernizacja ul. Partyzantów (od ul. Świerkowej do ul. Brzozowej)	I	Zgodne	2005	dł.520m (droga + kan.deszczowa)	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 496 000,00 496 000,00
4	Modernizacja ul. Kwiatowej	I	Zgodne	2005	dł. 150 mb. (droga + kan.deszczowa-316mb)	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 209 000,00 209 000,00
5	Budowa ul. Ogrodowej	I	Zgodne	2005	dł.150mb	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 350 000,00 350 000,00
6	Zakup gruntów	I	Zgodne	2005		Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 1 140 000,00 1 140 000,00
7	Budowa budynku socjalnego	I	Zgodne	2005		Gmina Opoczno	Ogółem Gmina Budżet: 5 060 000,00 3 287 348,00 1 772 652,00
8	Zakup sprzętu komputerowego, programów, licencji, zakup serwera	I	Zgodne	2005		Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 190 000,00 190 000,00
9	Utworzenie gminnego zespołu reagowania	I	Zgodne	2005		Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 10 000,00 10 000,00
10	Budowa świetlicy dla Romów przy ZSS nr 2 w Opocznie	I	Zgodne	2005		Gmina Opoczno	Ogółem Gmina Budżet: 869 017,00 140.000,00 729.017,00

TABL. 14 Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004 - 2006 bez udziału środków z funduszy strukturalnych (dok.)

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Institucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent kofinowcy	Nakłady do poniesienia zł
11	Budowa sali gimnastycznej i modernizacja budynków w Zespole Szkół w Bukowcu Op.	I	Zgodne	2005	Sala gimnastyczna 12x24 m, dobudowa 2 klas lekcyjnych na istniejącym łączniku części socjalnej	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 245 170,00 245 170,00
12	Kanalizacja deszczowa od os.SM "Nasz Dom" do ulicy Partyzantów	I	Zgodne	2005	dł.306 mb. o 500	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 62 000,00 62 000,00
13	Projekt techniczny sieci wod-kan na os. Kwiatowa II	I	Zgodne	2005	dł. 10.000 mb	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 125 000,00 125 000,00
14	Wykonanie oświetlenia ulicznego ul. Powstańców Wlkp.	I	Zgodne	2005	dł.240 mb+PT	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 25 000,00 25 000,00
15	Zasilanie w energię elektryczną pracowniczych ogródków działkowych OZMO	I	Zgodne	2005		Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 8 000,00 8 000,00
16	Budowa węzłów ciepłych w blokach przy ul. Norwida nr 1,1a,3,5,4, przedszkole nr 4	I	Zgodne	2005	6 szt.	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 63 000,00 63 000,00
17	Monitoring miasta	I	Zgodne	2005	zakup kamer+montaż	Gmina Opoczno	Ogółem Gmina 100 000,00 100 000,00

TABL. 15 Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w latach 2007-2013

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Institucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent końcowy	Nakłady do poniesienia zł
1	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Opocznie (II etap)	II planowe	Zgodne	2007	Wzrost przepustowości o 2.500 m ³ /dobę (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 5 520 000,00 Gmina 1 380 000,00 EFRR 4 140 000,00
2	Budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów w Różannie gm. Opoczno (II etap)	II planowe	Zgodne	2007 – 2008	Budowa sortowni, kompostowni, składowiska balastu, gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych, demontaż odpadów wielkogabarytowych, punkt gromadzenia odpadów remontowo – budowlanych (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 10 000 000,00 Gmina 2 500 000,00 EFRR 7 500 000,00
3	Renowacja i odbudowa zalewu w Opocznie (II etap)	II planowe	Zgodne	2007	Powierzchnia zbiornika 6,15 ha Pojemność zbiornika 88.230 m ³ (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 500 000,00 Gmina 375 000,00 EFRR 1 125 000,00
4	Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków dla gminy Opoczno (II etap)	II planowe	Zgodne	2007 – 2013	Steci kanalizacji sanitarnej z przyłączami dł. 170.000 mb. szt. 2.800, oczyszczalnie ścieków szt. 7 o przepustowości 2.800 m ³ /dobę (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 98 200 000,00 Gmina 24 550 000,00 EFRR 73 650 000,00
5	Budowa infrastruktury technicznej osiedla mieszkaniowego domków jednorodzinnych Kwiatowa II („Milenijne”) w Opocznie (II etap)	II planowe	Zgodne	2007 – 2009	Steci wodociągowe, kanalizacji sanitarnej, elektroenergetyczne, oświetlenia ulicznego dł. 10.000 mb, stacje transformatorowe szt. 5, przebudowa napowietrznych linii 15kV (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 3 117 000,00 Gmina 779 250,00 EFRR 2 337 750,00
6	Modernizacja dróg osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych os. Piastowskie w Opocznie wraz z ulicami Parkowa, Nowa, Żesławskiego (II etap)	II planowe	Zgodne	2007	Dł. modernizowanych dróg 1.190 mb (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 302 900,00 Gmina 325 725,00 EFRR 977 175,00

TABL. 15 Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w latach 2007-2013 (dok.)

Lp	Nazwa planowanego działania – zadanie Typ projektu inwestycyjnego	Określenie kryteriów kolejności realizacji	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Etapy działania Harmonogram realizacji	Oczekiwane rezultaty	Institucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu beneficjent końcowy	Nakłady do poniesienia zł
7	Modernizacja dróg osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych os. Ustronie w Opocznie (II etap)	II planowe	Zgodne	2007 - 2009	Dł. modernizowanych dróg 7.000 mb (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 9 500 000,00 Gmina 2 375 000,00 EFRR 7 125 000,00
8	Rozbudowa strażnicy OSP Dzielna – Szkoła Podstawowa w gminie Opoczno (II etap)	II planowe	Zgodne	2007 – 2008	Wymiary budynku 23 x 15m, w części piętra 8 x 15m (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 967 000,00 Gmina 241 750,00 EFRR 725 250,00
9	Modernizacja ujęcia wody w Opocznie (II etap)	II planowe	Zgodne	2007	Zbiornik wyrównawczy o pojemności 2.000 m ³ . (całość zadania)	Gmina Opoczno	Ogółem 1 175 000,00 Gmina 293 750,00 EFRR 881 250,00

V. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY OPOCZNO

Dbłość o wielofunkcyjny rozwój gminy, chęć zachowania jej konkurencyjności dla inwestorów oraz dążenia zmierzające do poprawy jakości życia wymagają podejmowania działań w różnych dziedzinach życia gospodarczo-społecznego. Działania określone w Planie Rozwoju Lokalnego zbieżne są ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego. W działaniach podejmowanych w celu poprawy jakości życia mieszkańców i stworzeniu warunków do rozwoju funkcji usługowych, niezbędna jest stała poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości z wykorzystaniem kapitału lokalnego i zewnętrznego. Realizacja tego wymaga między innymi szeregu inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony zasobów przyrodniczych, poprawy stanu dróg i połączeń komunikacyjnych. Ważnym elementem jest również poprawa warunków nauczania młodzieży, wypoczynku i bezpieczeństwa mieszkańców.

Działania w tych obszarach sprzyjać będą:

- przeciwdziałaniu marginalizacji społecznej i ekonomicznej gminy,
- zwiększaniu atrakcyjności obszarów gminy dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych,
- aktywizacji lokalnej społeczności,
- poprawie warunków nauczania,
- zwiększeniu poziomu inwestycji lokalnych,
- wzrostowi mobilności zawodowej mieszkańców oraz kreatywności w zakresie poszukiwania pozarolniczych źródeł utrzymania.

Część zadań inwestycyjnych może być realizowana z udziałem środków zewnętrznych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w Programach Operacyjnych, np. Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego i Sektorowych Programach Operacyjnych.

W PRL ujęte zostały projekty planowane do realizacji na latach 2004-2006 przewidziane do współfinansowania z udziałem środków EFRR oraz budżetu gminy, zadania finansowane wyłącznie z budżetu gminy, a także zakładane projekty na lata 2007-2013.

Do realizacji w latach 2004-2006 przewiduje się następujące główne typy projektów inwestycyjnych:

1. modernizacja dróg gminnych i osiedlowych,
2. budowa infrastruktury technicznej (wodociągowej, sanitarnej, elektroenergetycznej, gazowej ciepłej i deszczowej),
3. modernizacja oczyszczalni ścieków, ujęcia wody oraz renowacja i odbudowa zalewu,

4. budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów, rozbudowa strażnicy OSP, budynku socjalnego, świetlicy i sali gimnastycznej,
5. zakupy: sprzętu komputerowego, kamer do monitoringu, gruntów.

Na lata 2007-2013 przewiduje się następujące typy zadań inwestycyjnych:

1. modernizacja dróg osiedlowych (dokończenie zadań realizowanych w latach 2004-2006),
2. budowa infrastruktury technicznej (dokończenie zadań realizowanych w latach 2004-2006),
3. modernizacja oczyszczalni ścieków oraz renowacja i odbudowa zalewu ujęcia wody (dokończenie zadań realizowanych w latach 2004-2006),
4. budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów, rozbudowa strażnicy OSP (dokończenie zadań realizowanych w latach 2004-2006)

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Realizacja projektów zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy-Miasta Opoczno na lata 2004-2006 będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach każdego okresu programowania oraz na koniec okresu objętego planem. Kontroli podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania i rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006 przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników ogólnych:

- poprawę stanu dróg i ulic poprzez ich modernizację oraz zwiększenie długości dróg i ulic o wyższych parametrach technicznych,
- zwiększenie liczby miejsc pracy,
- poprawę jakości środowiska naturalnego,
- poprawę warunków socjalnych mieszkańców.

Ponadto w okresie programowania na lata 2007-2013 przewiduje się:

- zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich i obszaru miasta dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych,
- poprawę stanu technicznego dróg i ulic,
- zwiększenie dostępu do sportu poprzez społeczności lokalne,
- poprawę jakości środowiska naturalnego,
- poprawę bezpieczeństwa publicznego.

Oddziaływanie i rezultaty zrealizowanych projektów będą miały charakter wykraczający poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Zrealizowane projekty analizowane będą pod kątem następujących czynników:

Wskaźniki produktu

- długość wybudowanej sieci wodociągowej,
- długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej,
- liczba wybudowanych przyłączy kanalizacji sanitarnej,
- długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej,
- liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków,
- długość zmodernizowanych dróg gminnych,
- liczba wybudowanych składowisk odpadów,
- powierzchnia wybudowanych składowisk odpadów,
- długość wybudowanej sieci ciepłowniczej,
- liczba wybudowanych obiektów infrastruktury służącej do przesyłu energii.

Wskaźniki rezultatu

- liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej,
- liczba osób korzystających z wodociągów,
- stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu do wszystkich budynków w mieście/gminie,
- powierzchnia terenów inwestycyjnych podłączonych do sieci wodociągowej,
- liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej,
- liczba osób korzystających z kanalizacji,
- liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej,
- stosunek ilości budynków podłączonych do kanalizacji do wszystkich budynków w mieście/gminie,
- powierzchnia terenów inwestycyjnych podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej,
- liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków,
- przepustowość zmodernizowanej oczyszczalni ścieków,
- liczba gospodarstw domowych obsługiwanych przez składowisko odpadów,
- średni czas przejazdu między dwoma punktami sieci drogowej,
- natężenie ruchu na drodze.

Wskaźniki oddziaływania

- ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni (w okresie 1 roku),
- ilość odpadów poddawanych segregacji (w okresie 1 roku),
- ilość odpadów poddawanych składowaniu w kompostowni (w okresie 1 roku),
- liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku),
- liczba wypadków (w okresie 1 roku),
- liczba nowych bądź utrzymanych miejsc pracy,
- stosunek nowouzbrojonych terenów inwestycyjnych do wszystkich terenów inwestycyjnych w gminie.

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004-2006

TABL. 16. Źródła finansowania zadań w latach 2004 – 2006 [w zł]

Zadanie	Koszt całkowity	Budżet JST	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	Inne
Aktywizacja wschodniej części gminy poprzez budowę infrastruktury wodociągowej i sanitarnej	14 965 601,31	6 131 375,39	-	-	8 834 225,92	-
Modernizacja dróg gminnych	6 518 505,19	1 629 626,30	-	-	4 888 878,89	-
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Opocznie	5 480 000,00	1 370 000,00	-	-	4 110 000,00	-
Budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów w Różannie gm. Opoczno	250 000,00	62 500,00	-	-	187 500,00	-
Renowacja i odbudowa zalewu w Opocznie	1 100 000,00	275 000,00	-	-	825 000,00	-
Infrastruktura techniczna opoczyńskiej strefy przemysłowej w Opocznie	6 000 000,00	1 500 000,00	-	-	4 500 000,00	-
Budowa kanalizacji deszczowej dla odprowadzenia wód opadowych z ulicy Świerkowej, skrzyżowania ul. Granicznej z ul. Inowłodzką i osiedla Kwiatowa II w Opocznie	650 000,00	162 500,00	-	-	487 500,00	-
Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków dla gminy Opoczno	1 800 000,00	450 000,00	-	-	1 350 000,00	-
Budowa infrastruktury technicznej osiedla mieszkaniowego domków jednorodzinnych Kwiatowa II („Milenijne”) w Opocznie.	1 383 000,00	345 750,00	-	-	1 037 250,00	-
Modernizacja dróg osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych os. Piastowskie w Opocznie wraz z ulicami Parkowa, Nowa, Żesławskiego	1 000 000,00	250 000,00	-	-	750 000,00	-
Modernizacja dróg osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych os. Ustronie w Opocznie	1 000 000,00	250 000,00	-	-	750 000,00	-
Rozbudowa strażnicy OSP Dzielna – Szkoła Podstawowa w gminie Opoczno	25 000,00	6 250,00	-	-	18 750,00	-
Modernizacja ujęcia wody w Opocznie	25 000,00	6 250,00	-	-	18 750,00	-
Przebudowa drogi nr 3103E na odcinku Antoniów - Kraśnica	111 223,00	111 223,00	-	-	-	-

TABL. 16. Źródła finansowania zadań w latach 2004 – 2006 [w zł] (dok.)

Zadanie	Koszt całkowity	Budżet JST	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	Inne
Modernizacja ul. Przemysłowej do ZEC	1 066 000,00	1 066 000,00	-	-	-	-
Modernizacja ul. Partyzantów (od ul. Świerkowej do ul. Brzozowej)	496 000,00	496 000,00	-	-	-	-
Modernizacja ul. Kwiatowej	209 000,00	209 000,00	-	-	-	-
Budowa ul. Ogrodowej	350 000,00	350 000,00	-	-	-	-
Zakup gruntów	1 140 000,00	1 140 000,00	-	-	-	-
Budowa budynku socjalnego	5 060 000,00	3 287 348,00	1 772 652,00	-	-	-
Zakup sprzętu komputerowego, programów, licencji, zakup serwera	190 000,00	190 000,00	-	-	-	-
Utworzenie gminnego zespołu reagowania	10 000,00	10 000,00	-	-	-	-
Budowa świetlicy dla Romów przy ZSS nr 2 w Opcznie	869 017,00	140 000,00	729 017,00	-	-	-
Budowa sali gimnastycznej i modernizacja budynków w Zespole Szkół w Bukowcu Op.	245 170,00	245 170,00	-	-	-	-
Kanalizacja deszczowa od os.SM "Nasz Dom" do ulicy Partyzantów	62 000,00	62 000,00	-	-	-	-
Projekt techniczny sieci wod-kan na os. Kwiatowa II	125 000,00	125 000,00	-	-	-	-
Wykonanie oświetlenia ulicznego ul. Powstańców Włkp.	25 000,00	25 000,00	-	-	-	-
Zasilanie w energię elektryczną pracowniczych ogródków działkowych OZMO	8 000,00	8 000,00	-	-	-	-
Budowa węzłów ciepłych w blokach przy ul. Norwida nr 1,1a,3,5,4, przedszkole nr 4	63 000,00	63 000,00	-	-	-	-
Monitoring miasta -	100 000,00	100 000,00	-	-	-	-
RAZEM	50 326 516,50	20 066 992,69	2 501 669,00	-	27 757 854,81	-

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA PLANU

Jednostką bezpośrednio odpowiadającą za wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego Gminy – Miasta Opoczno jest Wydział Techniczno-Inwestycyjny Urzędu Miejskiego w Opocznie.

Plan będzie wdrażany przez Burmistrza Opoczna.

System wdrażania planu obejmuje:

- komunikację społeczną w zakresie przyjmowania nowych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych,
- przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla inwestycji ujętych w planie,
- składanie wniosków aplikacyjnych o przyznanie dofinansowania ze środków EFRR,
- przygotowanie przetargów, gromadzenie dokumentacji oraz nadzór nad wykonawcami,
- realizację inwestycji zgodnie z określonymi wymogami,
- monitorowanie i raportowanie wydatków i efektów rzeczowych poszczególnych projektów po zakończeniu inwestycji,
- przedkładanie jednostce monitorującej i oceniającej raportów i informacji z przebiegu realizacji zadań umieszczonych w planie.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Opoczno zakłada jego współfinansowanie ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W celu racjonalnego, sprawnego i efektywnego wykorzystania środków Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie i poszczególnych beneficjentów obowiązek monitorowania wydatków i efektów rzeczowych wdrażania planów.

Monitorowanie jest to proces systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty wdrażania pomocy oraz spełnia istotną rolę wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Monitoring rzeczowy obejmował będzie skwantyfikowane dane obrazujące postęp we wdrażaniu planu w odniesieniu do celów w nim ustalonych i będzie prowadzony w trzech kategoriach:

- wskaźniki produktu – odnoszące się do rzeczowych efektów działalności i mierzone w jednostkach materialnych,
- wskaźniki rezultatu – odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wdrażania planu (w formie wskaźników materialnych lub finansowych),
- wskaźniki oddziaływania – obrazujące konsekwencje projektów wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów.

Monitoring finansowy obejmował będzie dane finansowe realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków oparciu o raporty okresowe obrazujące wysokości wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych.

1. SYSTEM MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Jednostką odpowiedzialną za monitorowanie Planu jest Urząd Gminy – Miasta Opoczno poprzez swoje wydziały.

W pracach związanych z monitorowaniem i oceną Planu mogą brać również udział niezależni eksperci oraz przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego i Urzędu Wojewódzkiego.

Przedmiotem oceny przez wydziały Urzędu winna być zgodność Planu Rozwoju Lokalnego z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym.

Jednostka monitorująca ma również prawo wnosić do Burmistrza wnioski dotyczące podziału zadań na poszczególne jednostki organizacyjne i osoby fizyczne.

Plan Rozwoju Lokalnego może być uzupełniany o kolejne zadania, które wynikają bezpośrednio ze zmian w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym.

2. SPOSOBY OCENY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Zadaniem poszczególnych wydziałów Urzędu będzie opiniowanie merytoryczne zadań. Przedkładać będą raporty z przebiegu realizacji zadań umieszczonych w Planie Rozwoju Lokalnego na ręce przewodniczącego Rady Miejskiej.

Ocena realizacji zadań wynikających z Planu Rozwoju Lokalnego dokonywana będzie dwa razy do roku, na posiedzeniu Rady Miejskiej.

3. SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem otwartym i może być uzupełniany poprzez wpis nowych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych, w okresie projektowania budżetu.

Zadaniem wdrażających jest stworzenie sprawnego systemu przyjmowania wniosków od partnerów społecznych.

System komunikacji umożliwiający uwzględnianie wniosków do Planu Rozwoju Lokalnego powinien obejmować radnych, stowarzyszenia, nieformalne grupy mieszkańców i inne organizacje, w tym środowiska przedsiębiorców oraz podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy.

4. PUBLIC RELATIONS PLANU

Osiągnięciem celów związanych z właściwym przepływem informacji, upowszechnieniem i promocją Planu Rozwoju Lokalnego służyć będą następujące instrumenty:

- informacje o realizacji poszczególnych projektów oraz dane o zaangażowaniu funduszy strukturalnych zamieszczone będą na stronie internetowej Urzędu, oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej,
- postępy wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego będą przedmiotem analiz na posiedzeniach Rady Gminy i Miasta, zebraniach wiejskich oraz na spotkaniach samorządów mieszkańców.

Spis tablic

Tabl.1.	Struktura użytkowania gruntów	10
Tabl.2.	Podmioty gospodarki narodowej.....	16
Tabl.3.	Zakłady drobnej wytwórczości	16
Tabl.4.	Dynamika ludności.....	20
Tabl.5.	Ludność według ekonomicznych grup wieku i płci.....	21
Tabl.6.	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i płci	24
Tabl.7.	Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci	27
Tabl.8.	Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, grup wieku i płci	29
Tabl.9.	Bezrobotni zarejestrowani według płci	31
Tabl.10.	Bezrobotni zarejestrowani - wybrane zagadnienia.....	33
Tabl.11.	Przyrost mieszkań zamieszkałych w latach 1989-2002	35
Tabl.12.	Wskaźniki jakości zasobów mieszkaniowych.....	36
Tabl.13.	Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004-2006 współfinansowane z funduszy strukturalnych	41
Tabl.14.	Zadania inwestycyjne planowane na lata 2004-2006 bez udziału środków z funduszy strukturalnych.....	44
Tabl.15.	Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w latach 2007-2013	46
Tabl.16.	Źródła finansowania zadań w latach 2004-2006.....	52

Spis wykresów

Wykres 1.	Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych.....	18
Wykres 2.	Struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku w 2002 r.....	26